

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ І ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ ТА
ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДО СЕМІНАРІВ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ФАХІВЦІВ З
НЕМЕДИЧНОЮ ОСВІТОЮ КУРСУ
ТЕМАТИЧНОЇ ШКОЛИ «КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ПРЕКУРСОРІВ ТА БЕЗПЕКОВІ
ЗАХОДИ ПРИ РОБОТІ З ВИСОКОКОНЦЕНТРОВАНИМИ КИСЛОТАМИ»

Запоріжжя

2025

УДК 615.1(075.8)
Є70

Навчальний посібник розглянуто і затверджено на засіданні центральної методичної ради Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

(протокол № від « » 202_р.).

та рекомендований для використання фахівцями з немедичною освітою з дисципліни «Управління та економіка фармації» при підготовці до семінарів та самостійної роботи

Рецензенти:

Н. О. Ткаченко – професор, доктор фармацевтичних наук, завідувача кафедри управління та економіки фармації ЗДМФУ;

Б. С. Бурлака – доцент, доктор фармацевтичних наук, доцент кафедри технології ліків ЗДМФУ.

Автори:

О. К. Єренко – канд. фарм. наук, доцент ЗВО кафедри управління і економіки фармації та фармацевтичної технології ЗДМФУ;

І. В. Бушуєва – д-р фарм. наук, професор, завідувача кафедри управління і економіки фармації та фармацевтичної технології ЗДМФУ.

Є70 **Єренко О. К.**

Управління та економіка фармації : навчальний посібник до семінарів та самостійної роботи фахівців з немедичною освітою курсу тематичної школи «Концептуальні аспекти нормативно-правового регулювання обігу прекурсорів та безпекові заходи при роботі з висококонцентрованими кислотами» / О. К. Єренко, І. В. Бушуєва. - Запоріжжя : ЗДМФУ, 2025. – 104 с.

Навчальний посібник призначений для використання фахівцями з немедичною освітою з дисципліни «Управління та економіка фармації» при виконанні самостійної роботи та семінарів.

УДК 615.1(075.8)

©Єренко О. К., Бушуєва І. В. 2025.

©Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, 2025.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ТЕМА 1. Нормативно-правове регулювання обігу прекурсорів в Україні: аналіз чинного законодавства України щодо обігу прекурсорів. Права та обов'язки суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами	7
1.1. Нормативна база у сфері обігу прекурсорів	7
1.2. Поняття прекурсорів та їх класифікація згідно з чинним законодавством	9
1.3. Міжнародно-правові акти у сфері контролю за обігом прекурсорів (огляд основних конвенцій).	10
1.4. Права та обов'язки суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами	13
1.5. Контроль та відповідальність у сфері обігу прекурсорів	15
1.6. Постанова КМУ від 13 квітня 2011 року № 469 «Деякі питання видачі дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»	19
ТЕМА 2. Ліцензування та контроль за обігом прекурсорів. Відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів. Порівняльний аналіз законодавства України з міжнародними стандартами	30
2.1. Загальні засади ліцензування	30
2.2. Контроль за обігом прекурсорів	33
2.3. Відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів	37
2.4. Порівняльний аналіз законодавства України з міжнародними стандартами у сфері обігу прекурсорів	40

ДОДАТОК 1	50
ГЛОСАРІЙ	95
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	99

ПЕРЕДМОВА

Начальний посібник «Управління та економіка фармації» до семінарів та самостійної роботи для фахівців з немедичною освітою курсу тематичної школи «Концептуальні аспекти нормативно-правового регулювання обігу прекурсорів та безпекові заходи при роботі з висококонцентрованими кислотами» складений згідно робочої навчальної програми курсу, який створено згідно Наказу МОЗ України «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями» від 25.07.2023 р. № 1347 та затверджена на підставі робочого навчального плану, затвердженого Вченою Радою ННПО ЗДМФУ (протокол № 1 від 10 вересня 2024 р.)

Предметом вивчення представленого курсу тематичної школи є концептуальні засади нормативно-правового регулювання обігу прекурсорів: визначення прекурсорів та їх класифікація. Мета та завдання нормативно-правового регулювання обігу прекурсорів. Принципи міжнародного та національного регулювання обігу прекурсорів. Роль держави та інших суб'єктів у регулюванні обігу прекурсорів. Проблеми та перспективи удосконалення нормативно-правового регулювання обігу прекурсорів. Нормативно-правове регулювання обігу прекурсорів в Україні: аналіз чинного законодавства України щодо обігу прекурсорів. Права та обов'язки суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами. Ліцензування та контроль за обігом прекурсорів. Відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів. Порівняльний аналіз законодавства України з міжнародними стандартами. Безпекові заходи при роботі з висококонцентрованими кислотами: класифікація та властивості висококонцентрованих кислот. Ризики та небезпеки, пов'язані з роботою з висококонцентрованими кислотами. Вимоги до приміщень та обладнання для роботи з висококонцентрованими кислотами. Засоби індивідуального захисту при роботі з висококонцентрованими кислотами. Правила безпечного

зберігання та транспортування висококонцентрованих кислот. Заходи з надання першої допомоги при отруєнні висококонцентрованими кислотами. Взаємозв'язок між обігом прекурсорів та безпекою при роботі з висококонцентрованими кислотами: використання прекурсорів у виробництві висококонцентрованих кислот. Контроль за використанням прекурсорів для запобігання нелегальному виробництву висококонцентрованих кислот. Вплив нелегального обігу прекурсорів на безпеку при роботі з висококонцентрованими кислотами. Заходи щодо запобігання нелегальному використанню висококонцентрованих кислот.

Основними завданнями вивчення курсу тематичної школи «Концептуальні аспекти нормативно-правового регулювання обігу прекурсорів та безпекові заходи при роботі з висококонцентрованими кислотами» є вивчення питань, які є частиною діяльності в закладах підприємствах хіміко–фармацевтичної промисловості, науково–дослідних інститутах, представництвах фармацевтичних компаній, контрактних дослідницьких організаціях (CRO), сайт–менеджмент організаціях (SMO), закладах вищої освіти і галузевих установах відповідного профілю.

Тема 1. Нормативно-правове регулювання обігу прекурсорів в Україні: аналіз чинного законодавства України щодо обігу прекурсорів. Права та обов'язки суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами.

Актуальність теми: Неконтрольований обіг прекурсорів створює пряму загрозу національній безпеці, оскільки ці речовини є ключовими компонентами для незаконного виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин. Ефективне правове регулювання спрямоване на запобігання їх потраплянню до нелегального обігу, що безпосередньо впливає на рівень злочинності та стан громадського здоров'я. Україна є учасницею міжнародних конвенцій у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків, що передбачає необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері контролю за прекурсорами. Постійний розвиток хімічної промисловості та поява нових прекурсорів вимагають періодичного аналізу та оновлення чинного законодавства для забезпечення його ефективності та відповідності сучасним викликам. Чітке визначення прав та обов'язків суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами, є необхідною умовою для провадження законної господарської діяльності та запобігання зловживанням з боку контролюючих органів. Аналіз законодавства дозволяє виявити прогалини та неузгодженості, що можуть призводити до правової невизначеності.

Ціль заняття:

Надати слухачам комплексне розуміння основних нормативно-правових актів, що регулюють обіг прекурсорів в Україні.

Ключові слова: прекурсори, обіг прекурсорів, ліцензування, наркотичні засоби, державний контроль.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ:

1.1. Нормативна база у сфері обігу прекурсорів

1. Закон України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори" – основний законодавчий акт, який визначає правові та організаційні заходи державної політики в цій сфері. Він встановлює порядок ліцензування, контролю, а також права й обов'язки суб'єктів, які працюють із прекурсорами.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 року № 770 – затверджує Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, який є основою для класифікації речовин і визначення режиму їхнього обігу.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text>

3. Постанова КМУ від 13 квітня 2011 року № 469 – регулює видачу дозволів на використання об'єктів і приміщень для діяльності з обігу прекурсорів, а також встановлює вимоги до таких об'єктів.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469-2011-%D0%BF#Text>

4. Наказ МВС України від 29 січня 2018 року № 52 – вимагати вимоги до застосування, де виробити обіг прекурсорів, включаючи заходи безпеки.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0208-18#Text>

5. Міжнародні конвенції – Україна є учасником Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року, Конвенції про психотропні речовини 1971 року та Конвенції ООН проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. Ці документи зобов'язують державу впроваджувати ефективний контроль за прекурсорами.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text

6. Постанова КМУ від 19 червня 2019 року № 529

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/529-2019-%D0%BF#Text>

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення (стаття 164) передбачає штрафи за порушення умов ліцензування

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

8. Кримінальний кодекс України (статті 305, 311, 313) встановлює відповідальність за незаконний обіг прекурсорів, зокрема їх контрабанду чи використання для виготовлення наркотиків.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

1.2. Поняття прекурсорів та їх класифікація згідно з чинним законодавством.

Згідно зі статтею 1 Закону України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори" від 15 лютого 1995 року № 60/95-ВР, **прекурсори** - це речовини та їх солі, що використовуються під час виробництва, виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Іншими словами, прекурсори є **вихідними речовинами**, які необхідні для синтезу або виробництва наркотичних засобів та психотропних речовин. Самі по собі прекурсори можуть бути легальними хімічними речовинами, які використовуються в різних галузях промисловості, але їх неконтрольований обіг становить загрозу, оскільки вони можуть бути використані для незаконного виробництва наркотиків.

Класифікація прекурсорів згідно з чинним законодавством України:

Основна класифікація прекурсорів в Україні визначається **Переліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів**, який затверджується Кабінетом Міністрів України. Цей Перелік поділяє прекурсори на **таблиці**, залежно від ступеня їх небезпеки та контролю, що застосовується до їх обігу.

Станом на сьогодні, відповідно до законодавства та з урахуванням Постанови Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 року № 770 "Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів" (зі змінами та доповненнями), прекурсори класифікуються у **Таблиці IV**:

- **Таблиця IV Переліку** включає прекурсори, які найчастіше використовуються для незаконного виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин. Ця таблиця, у свою чергу, поділяється на **списки**:

- **Список № 1** - особливо небезпечні прекурсори.
- **Список № 2** - небезпечні прекурсори.
- **Список № 3** - прекурсори, обіг яких обмежено та щодо яких встановлюються особливі заходи контролю.

Приклади прекурсорів, включених до Таблиці IV Переліку:

- Ангідрид оцтової кислоти
- Антранілова кислота
- Ацетон
- Етиловий ефір
- Калію перманганат
- Метилетилкетон
- Піперидин
- Толуол
- Фенілоцтова кислота
- Соляна кислота
- Сірчана кислота
- та інші речовини.

Конкретний перелік прекурсорів та їх віднесення до відповідних списків Таблиці IV регулярно оновлюється Кабінетом Міністрів України з метою забезпечення ефективного контролю за їх обігом та запобігання їх використанню у незаконних цілях.

1.3. Міжнародно-правові акти у сфері контролю за обігом прекурсорів (огляд основних конвенцій).

Міжнародно-правове регулювання у сфері контролю за обігом прекурсорів є важливим елементом глобальної боротьби з незаконним обігом наркотиків. Основні міжнародні конвенції, що стосуються цього питання, включають:

1. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року зі змінами, внесеними Протоколом 1972 року (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961, as amended by the 1972 Protocol):

Хоча ця конвенція переважно зосереджена на контролі за наркотичними засобами, вона закладає загальні принципи міжнародного співробітництва у сфері боротьби з наркозлочинністю.

Стаття 2 передбачає можливість застосування заходів контролю до речовин, які можуть використовуватися для незаконного виробництва наркотиків. Це стало підґрунтям для подальшого розвитку міжнародного контролю за прекурсорами.

2. Конвенція про психотропні речовини 1971 року (Convention on Psychotropic Substances, 1971):

Ця конвенція встановлює міжнародний контроль за психотропними речовинами, які не підпадають під дію Єдиної конвенції 1961 року.

Подібно до Єдиної конвенції, вона також містить положення, що створюють основу для контролю за речовинами-прекурсорами психотропних речовин.

3. Конвенція ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року (United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988):

Ця конвенція є ключовим міжнародним інструментом, що безпосередньо спрямований на боротьбу з незаконним обігом наркотиків та психотропних речовин, включаючи контроль за прекурсорами.

Стаття 12 конвенції присвячена безпосередньо контролю за прекурсорами та хімічними речовинами, які часто використовуються для незаконного виробництва наркотиків.

Конвенція зобов'язує держави-учасниці вживати заходів для запобігання відволіканню прекурсорів з законного обігу, встановлювати системи моніторингу їх виробництва та обігу, а також співпрацювати в обміні інформацією та проведенні розслідувань.

Додаток II до Конвенції містить перелік прекурсорів, щодо яких держави-учасниці повинні вживати заходів контролю. Цей перелік періодично оновлюється Комісією з наркотичних засобів ООН.

Основні принципи та положення цих конвенцій у сфері контролю за прекурсорами:

- Запобігання відволіканню: Держави-учасниці зобов'язуються вживати заходів для запобігання потраплянню прекурсорів з законних каналів у незаконний обіг.
- Системи моніторингу: Встановлення національних систем контролю за виробництвом, експортом, імпортом, транзитом, розподілом та використанням прекурсорів.
- Ліцензування та авторизація: Запровадження систем ліцензування або авторизації для суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами.
- Ведення обліку та звітності: Вимога щодо ведення точного обліку операцій з прекурсорами та подання відповідних звітів.
- Міжнародне співробітництво: Зобов'язання держав співпрацювати у сфері обміну інформацією, проведення спільних розслідувань та надання правової допомоги.
- Конфіскація: Заходи щодо виявлення, арешту та конфіскації прекурсорів, які використовуються або призначені для незаконного виробництва наркотиків.
- Криміналізація: Встановлення кримінальної відповідальності за незаконний обіг прекурсорів.

Ці міжнародні конвенції є основою для національного законодавства багатьох країн, включаючи Україну, у сфері контролю за обігом прекурсорів. Вони визначають загальні стандарти та принципи, які держави-учасниці повинні імплементувати у своє внутрішнє законодавство для ефективної боротьби з незаконним виробництвом наркотиків.

1.4. Права та обов'язки суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами.

Дія законодавства України про обіг прекурсорів поширюється на широке коло суб'єктів, включаючи:

- **Юридичні особи:** підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, які здійснюють будь-які операції з прекурсорами (виробництво, зберігання, перевезення, придбання, реалізація, використання, імпорт, експорт, транзит). Це можуть бути фармацевтичні компанії, хімічні підприємства, науково-дослідні установи, лабораторії, торговельні організації тощо.

- **Фізичні особи - підприємці (ФОП):** фізичні особи, зареєстровані як підприємці, які в рамках своєї господарської діяльності здійснюють операції з прекурсорами. Це можуть бути, наприклад, власники аптек, хімічних магазинів, лабораторій.

- **Фізичні особи:** у випадках, прямо передбачених законодавством (наприклад, отримання певних прекурсорів за рецептом лікаря). Однак, основний обсяг регулювання стосується юридичних осіб та ФОП.

Права суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами:

- **Право на здійснення певних видів діяльності з прекурсорами за наявності відповідної ліцензії:** Юридичні особи та ФОП мають право здійснювати виробництво, зберігання, перевезення, придбання, реалізацію, використання, імпорт, експорт прекурсорів за умови отримання ліцензії на відповідний вид діяльності у встановленому законом порядку. Перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, визначається законодавством.

- **Право на оскарження рішень контролюючих органів:** У разі незгоди з рішеннями, діями або бездіяльністю органів державного контролю у сфері обігу прекурсорів, суб'єкти мають право оскаржити їх в адміністративному або судовому порядку відповідно до чинного законодавства.

- **Право на отримання інформації та консультацій:** Суб'єкти мають право звертатися до уповноважених органів за роз'ясненнями щодо застосування законодавства у сфері обігу прекурсорів та отримувати необхідну інформацію та консультації.

- **Інші права, передбачені законодавством:** До інших прав можуть належати право на своєчасне отримання дозволів та погоджень, право на ознайомлення з результатами перевірок, право на захист своїх законних інтересів тощо.

Обов'язки суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами:

- **Отримання ліцензії на здійснення діяльності з прекурсорами:**
Здійснення будь-яких видів діяльності з прекурсорами, що підлягають ліцензуванню, без наявності відповідної ліцензії забороняється. Суб'єкти зобов'язані отримати ліцензію до початку здійснення такої діяльності та дотримуватися ліцензійних умов.

- **Ведення обліку та звітності щодо операцій з прекурсорами:**
Суб'єкти зобов'язані вести суворий облік усіх операцій з прекурсорами (надходження, зберігання, використання, відпуск тощо) у спеціальних журналах або електронних системах обліку. Вони також зобов'язані своєчасно подавати встановлену звітність до уповноважених органів. Форми обліку та порядок подання звітності визначаються відповідними нормативно-правовими актами.

- **Забезпечення належного зберігання прекурсорів:** Суб'єкти зобов'язані забезпечити належні умови зберігання прекурсорів, що виключають можливість їх втрати, розкрадання або несанкціонованого доступу. Вимоги до обладнання приміщень для зберігання прекурсорів та порядок їх охорони встановлюються законодавством.

- **Інформування контролюючих органів про певні обставини:**
Суб'єкти зобов'язані невідкладно інформувати уповноважені органи про випадки втрати, розкрадання, нестачі прекурсорів, а також про зміни у своїй

діяльності, пов'язані з обігом прекурсорів (зміна керівника, адреси, видів діяльності тощо).

- Дотримання встановлених квот: У випадках, передбачених законодавством, суб'єкти зобов'язані дотримуватися встановлених квот на виробництво, імпорт або експорт певних прекурсорів.

- Інші обов'язки, передбачені законодавством: До інших обов'язків можуть належати:

- Проведення періодичних інвентаризацій прекурсорів.
- Забезпечення належного маркування та пакування прекурсорів.
- Перевірка наявності відповідних документів у контрагентів при здійсненні операцій з прекурсорами.

- Забезпечення доступу представників контролюючих органів до місць зберігання та облікової документації при проведенні перевірок.

- Підвищення кваліфікації персоналу, який працює з прекурсорами.

- Виконання законних вимог та приписів контролюючих органів.

Невиконання або неналежне виконання суб'єктами своїх обов'язків у сфері обігу прекурсорів може призвести до застосування заходів адміністративної або кримінальної відповідальності, передбаченої чинним законодавством України.

1.5. Контроль та відповідальність у сфері обігу прекурсорів.

Державний контроль за обігом прекурсорів в Україні здійснюється з метою запобігання їх потраплянню до незаконного обігу та використання у виробництві наркотичних засобів і психотропних речовин. Цей контроль здійснюється комплексом органів державної влади відповідно до їх компетенції, визначеної законодавством.

Органи державної влади, що здійснюють контроль за обігом прекурсорів, та їх повноваження:

- Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ):

- Здійснює державну політику у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.
- Видає ліцензії на здійснення певних видів діяльності, пов'язаних з обігом прекурсорів (наприклад, виробництво, зберігання, використання).
- Веде Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері обігу прекурсорів.
- Здійснює контроль за дотриманням ліцензійних умов.
- Встановлює нормативи обліку, зберігання, перевезення та використання прекурсорів.
- Міністерство внутрішніх справ України (МВС):
 - Здійснює контроль за законністю обігу прекурсорів, запобігає та виявляє правопорушення у цій сфері.
 - Проводить оперативно-розшукові заходи та досудове розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом прекурсорів.
- Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба):
 - Здійснює державний контроль за якістю лікарських засобів, що містять прекурсори, а також за обігом прекурсорів у суб'єктів господарювання, які мають відповідну ліцензію МОЗ.
 - Проводить перевірки дотримання ліцензійних умов та вимог законодавства щодо обігу прекурсорів.
 - Застосовує санкції за виявлені порушення.
- Державна митна служба України (Держмитслужба):
 - Здійснює митний контроль за переміщенням прекурсорів через митний кордон України (імпорт, експорт, транзит).
 - Запобігає та виявляє контрабанду прекурсорів.
 - Взаємодіє з іншими правоохоронними органами у сфері боротьби з незаконним обігом прекурсорів.
- Служба безпеки України (СБУ):

- Здійснює контррозвідувальні заходи у сфері боротьби з незаконним обігом прекурсорів, що загрожує державній безпеці.

- Розслідує кримінальні правопорушення у цій сфері, віднесені до її підслідності.

- Інші органи державної влади (за необхідності): До контролю можуть залучатися й інші органи в межах їхньої компетенції (наприклад, Державна служба з надзвичайних ситуацій у частині безпеки зберігання вибухонебезпечних прекурсорів).

Види контрольних заходів:

- Ліцензування: Обов'язкова процедура отримання дозволу на здійснення певних видів діяльності з прекурсорами.

- Перевірки (планові та позапланові): Проводяться уповноваженими органами з метою контролю за дотриманням суб'єктами законодавства у сфері обігу прекурсорів, ліцензійних умов, ведення обліку та звітності, умов зберігання тощо.

- Інспекції: Проведення огляду приміщень, обладнання, документації суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами.

- Моніторинг: Систематичне спостереження за обігом прекурсорів, аналіз звітності та іншої інформації.

- Запити інформації та документів: Право уповноважених органів витребувати необхідну інформацію та документи від суб'єктів.

- Вжиття заходів реагування на виявлені порушення: Видача приписів про усунення порушень, тимчасове зупинення дії ліцензії, анулювання ліцензії, складання протоколів про адміністративні правопорушення, направлення матеріалів до правоохоронних органів для вирішення питання про кримінальну відповідальність.

Види юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів:

- Адміністративна відповідальність (Кодекс України про адміністративні правопорушення):

- Порушення правил виробництва, зберігання, обліку, відпуску, придбання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту у невеликих розмірах.

- Порушення правил обігу прекурсорів, включених до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

- Неподання звітності або подання недостовірної звітності щодо обігу прекурсорів.

- Невиконання приписів органів державного контролю.

- Санкції можуть включати попередження, штрафи, конфіскацію прекурсорів.

- Кримінальна відповідальність (Кримінальний кодекс України):

- Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

- Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, ¹ пересилання з метою збуту, а також збут прекурсорів, призначених для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин.

- Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.

- Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів.

- Санкції можуть включати штрафи, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк, конфіскацію майна.

Важливо, що відповідальність настає як за порушення встановлених правил обігу прекурсорів, так і за їх незаконне використання з метою виробництва наркотичних засобів або психотропних речовин. Законодавство України у сфері контролю за обігом прекурсорів постійно вдосконалюється з метою підвищення ефективності боротьби з наркозлочинністю.

1.6. Постанова КМУ від 13 квітня 2011 року № 469 «Деякі питання видачі дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»

Відповідно до частини першої статті 4¹ Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Порядок видачі дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що додається.

2. Внести до переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2010 р. N 725 (Офіційний вісник України, 2010 р., N 65, ст. 2240), зміни, що додаються.

Загальні питання

1. Цей Порядок визначає процедуру видачі юридичним особам дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з культивуванням рослин, включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. N 770 (Офіційний вісник України, 2000 р., N 19, ст. 789) (далі - перелік), розробленням, виробництвом, виготовленням, зберіганням, перевезенням, придбанням, реалізацією (відпуском), використанням та знищенням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, уключених до переліку (далі - діяльність, пов'язана з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів).

2. Дозвіл на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів,

психотропних речовин і прекурсорів (далі - дозвіл), видається юридичній особі за формою згідно з додатком територіальними органами Національної поліції за місцезнаходженням юридичної особи, а у разі, коли діяльність, пов'язана з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, провадиться не за місцезнаходженням юридичної особи, - за місцем провадження такої діяльності.

3. Дозвіл видається за результатами перевірки відповідності об'єктів і приміщень установленим МВС вимогам.

Умови видачі дозволу

4. Для отримання дозволу юридична особа подає особисто або через уповноважений нею орган чи особу адміністраторові центру надання адміністративних послуг або до структурного підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції заяву у довільній формі, до якої додаються такі документи:

копія статуту юридичної особи із зазначенням видів діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що провадиться юридичною особою;

копії документів, що підтверджують право власності на об'єкти чи приміщення, призначені для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі - об'єкти чи приміщення), або договору оренди об'єкта чи приміщення;

план-схема об'єкта чи приміщення з обов'язковим зазначенням безпосередніх місць провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

копії договору про охорону об'єкта чи приміщення та документів, що підтверджують обладнання приміщення засобами охоронної та пожежної сигналізації;

витяг з наказу про допуск до роботи з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами осіб (із зазначенням прізвища,

імені, по батькові, року народження, місця проживання і посади) та особи (осіб), відповідальної за їх зберігання і використання.

5. Юридична особа, діяльність якої пов'язана з культивуванням, перевезенням, зберіганням і знищенням рослин, включених до таблиці I переліку, крім зазначених у пункті 4 цього Порядку документів, подає також копії:

документа, що підтверджує право власності на земельну ділянку або постійного користування чи оренди земельної ділянки на момент подання заяви, у разі культивування рослин, включених до списку N 3 таблиці I переліку;

документа, що підтверджує факт придбання в суб'єктів насінництва та розсадництва, внесених до Державного реєстру суб'єктів насінництва та розсадництва, насіння для культивування рослин, включених до переліку (для маку - першої генерації, для конопель - не нижче другої генерації);

витягу з карти-схеми земельної ділянки із зазначенням площі посіву, відстані до населених пунктів, лісових угідь, залізниці та автомобільних доріг місцевого значення у разі культивування рослин, включених до списку N 3 таблиці I переліку;

договору про охорону місць культивування, зберігання і знищення рослин, включених до списків N 3, 4 таблиці I переліку, їх пожнивних залишків та додатка, у якому зазначається інформація про розташування сил і засобів підрозділів охорони.

У разі перевезення частин рослин, включених до списку N 3 таблиці I переліку, або їх насіння, яке не відповідає вимогам ДСТУ 7696:2015 чи ДСТУ 7695:2015 щодо відсоткового вмісту сміттєвих домішок, або їх пожнивних залишків для подальшого перероблення (доочищення), крім зазначених документів, подається також копія договору про охорону таких частин рослин та насіння під час перевезення і схема маршруту перевезення.

6. Копії документів, зазначених у пунктах 4 і 5 цього Порядку, завіряються в установленому порядку.

7. Заява, подана структурному підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції, реєструється у журналі реєстрації заяв для отримання дозволу на використання об'єктів чи приміщень за формою, затвердженою МВС.

8. У разі подання адміністраторові центру надання адміністративних послуг заяви та документів, зазначених у пунктах 4 і 5 цього Порядку, він передає структурному підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції такі заяву та документи у день їх подання або протягом наступного робочого дня. Заява реєструється в порядку, встановленому пунктом 7 цього Порядку.

Обстеження об'єктів чи приміщень

9. З метою перевірки відповідності об'єктів чи приміщень установленим МВС вимогам проводиться їх обстеження працівниками структурного підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції та органу поліції охорони в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві.

10. Обстеження об'єктів чи приміщень проводиться в строк, який не перевищує трьох робочих днів з дати подання структурному підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції юридичною особою або адміністратором центру надання адміністративних послуг заяви та документів, зазначених у пунктах 4 і 5 цього Порядку.

Обстеження об'єктів чи приміщень проводиться в присутності представників юридичної особи.

11. За результатами обстеження об'єктів чи приміщень складаються акти обстеження за формами, затвердженими МВС за погодженням з МОЗ, у яких зазначається про можливість або неможливість використання об'єктів

чи приміщень для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

12. Акти обстеження складаються у двох примірниках і підписуються працівниками структурного підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції та органу поліції охорони в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві, юридичною особою або уповноваженою нею особою та скріплюються печаткою територіального органу Національної поліції.

Один примірник акта обстеження видається юридичній особі або уповноваженій нею особі, про що вона розписується в журналі реєстрації актів обстеження об'єктів та приміщень, який ведеться за формою, затвердженою МВС за погодженням з МОЗ, а другий зберігається у відповідній справі структурного підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції.

Прийняття рішення

13. Рішення про видачу дозволу чи відмову у його видачі приймається протягом 10 календарних днів з дня подання заяви та документів, зазначених у пунктах 4 і 5 цього Порядку.

Підставами для відмови у видачі дозволу є:

подання юридичною особою неповного пакета документів, необхідних для одержання дозволу;

виявлення в поданих документах недостовірних відомостей;

невідповідність об'єктів чи приміщень установленим МВС вимогам згідно з актами обстеження.

Юридичній особі видається протягом трьох календарних днів з дня прийняття відповідного рішення дозвіл або надсилається письмове повідомлення про відмову у його видачі із зазначенням причин відмови.

14. Дозвіл або письмове повідомлення про відмову у видачі дозволу оформляється у двох примірниках, кожний з яких засвідчується підписом керівника територіального органу Національної поліції, а в разі його

відсутності - заступником керівника або особою, яка виконує його обов'язки, і скріплюється печаткою такого органу.

Структурний підрозділ з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції видає один примірник дозволу особисто керівникові юридичної особи або його представникові за наявності відповідно оформленої довіреності на отримання дозволу та документа, що посвідчує особу, або адміністраторові центру надання адміністративних послуг для передачі дозволу юридичній особі в установленому законодавством порядку.

Про видачу дозволу структурний підрозділ з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції робить відмітку в журналі реєстрації заяв для отримання дозволу на використання об'єктів чи приміщень.

Другий примірник дозволу разом з документами, зазначеними у пунктах 4 і 5 цього Порядку, залишається в структурному підрозділі з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції і зберігається протягом усього строку дії ліцензії на провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та трьох років після закінчення строку її дії.

Дозвіл забороняється пересилати поштою.

15. Строк дії дозволу не може перевищувати строку дії ліцензії на провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

16. У разі відмови у видачі дозволу юридична особа має право повторно звернутися до структурного підрозділу з питань боротьби з наркозлочинністю територіального органу Національної поліції лише за умови усунення причин, що стали підставою для відмови.

17. Рішення про відмову у видачі дозволу може бути оскаржено в установленому законом порядку.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття "прекурсори" згідно з чинним законодавством України. На які основні таблиці та списки класифікуються прекурсори в Україні? Наведіть приклади прекурсорів, що входять до різних списків.
2. Які основні міжнародно-правові акти регулюють обіг прекурсорів? Охарактеризуйте роль Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року у сфері контролю за прекурсорами.
3. Назвіть основні права та обов'язки суб'єктів господарювання (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), які здійснюють операції з прекурсорами в Україні. Які вимоги законодавства щодо ліцензування діяльності з прекурсорами?
4. Які органи державної влади в Україні здійснюють контроль за обігом прекурсорів? Опишіть основні повноваження хоча б двох з цих органів у сфері контролю. Які види контрольних заходів можуть застосовуватися до суб'єктів, які працюють з прекурсорами?
5. Які види юридичної відповідальності передбачені чинним законодавством України за порушення правил обігу прекурсорів? Наведіть приклади адміністративних та кримінальних правопорушень у цій сфері та можливі санкції за них.

Ситуаційні тестові завдання:

1. Згідно із Законом України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори", прекурсори це:	С. речовини та їх солі, що використовуються для виробництва наркотичних засобів
А. наркотичні засоби рослинного походження	Д. лікарські засоби, що відпускаються за рецептом
В. психотропні речовини синтетичного походження	Е. хімічні реактиви для лабораторних досліджень

2. Основний нормативно-правовий акт, що регулює обіг прекурсорів в Україні:

А. Закон України "Про лікарські засоби"

В. Кримінальний кодекс України

С. Закон України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори"

Д. Кодекс України про адміністративні правопорушення

Е. Господарський кодекс України

3. Прекурсори в Україні класифікуються відповідно до:

А. їх агрегатного стану

В. їх розчинності у воді

С. Переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України

Д. міжнародних стандартів ВООЗ

Е. їх вартості на ринку

4. Який міжнародний документ безпосередньо присвячений контролю за прекурсорами?

А. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року

В. Конвенція про психотропні речовини 1971 року

С. Конвенція ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року

Д. Загальна декларація прав людини

Е. Гельсінська декларація

5. Для здійснення яких видів діяльності з прекурсорами суб'єкт господарювання повинен отримати ліцензію?

А. придбання прекурсорів для власних потреб

В. зберігання прекурсорів у невеликих кількостях

С. виробництво, зберігання, перевезення, реалізація прекурсорів

Д. використання прекурсорів у наукових дослідженнях

Е. імпорт прекурсорів у якості зразків

6. Який основний обов'язок суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами?

А. сплата податків

В. ведення обліку та звітності

С. участь у громадських організаціях

Д. страхування відповідальності

Е. проведення маркетингових досліджень

7. Який орган державної влади в Україні здійснює ліцензування діяльності у сфері обігу прекурсорів (у більшості випадків)?

А. Міністерство внутрішніх справ України

В. Державна митна служба України

С. Міністерство охорони здоров'я України

Д. Служба безпеки України

Е. Державна податкова служба України

8. Який вид відповідальності може бути застосовано за порушення правил обігу прекурсорів?

А. тільки дисциплінарна

В. тільки цивільно-правова

С. адміністративна та кримінальна

Д. тільки матеріальна

Е. тільки господарська

9. Що зобов'язані робити суб'єкти у разі втрати або розкрадання прекурсорів?

А. провести власне розслідування

В. списати їх з обліку

С. невідкладно інформувати контролюючі органи

Д. розмістити оголошення в ЗМІ

Е. звернутися до страхової компанії

10. Який міжнародний перелік прекурсорів є орієнтиром для національного законодавства?

А. перелік лікарських засобів ВООЗ

В. перелік небезпечних хімічних речовин ЄС

С. додаток II до Конвенції ООН 1988 року

Д. перелік пестицидів ФАО

Е. перелік харчових добавок Codex Alimentarius

11. Що таке квотування у сфері обігу прекурсорів?

А. встановлення цін на прекурсори

В. визначення обсягів виробництва, імпорту або експорту певних прекурсорів

С. розподіл прекурсорів між споживачами

Д. контроль якості прекурсорів

Е. маркування прекурсорів спеціальними знаками

12. Який обов'язок суб'єктів щодо зберігання прекурсорів є ключовим?

А. зберігання в оригінальній упаковці

В. забезпечення умов, що виключають несанкціонований доступ

С. зберігання окремо від інших хімічних речовин

Д. підтримання постійної температури

Е. регулярне провітрювання приміщення

13. Який орган здійснює митний контроль за переміщенням прекурсорів через кордон України?

А. Міністерство юстиції України

В. Державна прикордонна служба України

С. Державна митна служба України

Д. Національна поліція України

Е. Державна фіскальна служба України

14. Що є об'єктом обліку у суб'єктів, які здійснюють операції з прекурсорами?

А. доходи та витрати підприємства

В. кількість працівників

С. усі операції з прекурсорами (надходження, використання, відпуск тощо)

Д. рекламні матеріали

Е. плани розвитку підприємства

15. Яке право мають суб'єкти у разі незгоди з діями контролюючих органів?

А. ігнорувати їх вимоги

В. чинити опір перевірці

С. оскаржити їх рішення в установленому порядку

Д. самотійно застосовувати санкції до контролерів

Е. звертатися до міжнародних організацій

16. До якого списку Таблиці IV Переліку прекурсорів відносяться особливо небезпечні прекурсори?

А. до списку №

В. до списку № 3

С. до списку № 1

Д. до всіх списків одночасно

Е. залежить від рішення МОЗ

17. Яка мета державного контролю за обігом прекурсорів?

А. збільшення надходжень до державного бюджету

В. сприяння розвитку хімічної промисловості

С. запобігання їх потраплянню до незаконного обігу

Д. ускладнення діяльності легальних підприємств

Е. створення штучного дефіциту прекурсорів

18. Яке порушення у сфері обігу прекурсорів може призвести до кримінальної відповідальності?

А. несвоєчасне подання звітності

В. порушення правил маркування

С. незаконний збут прекурсорів у великих розмірах

Д. зберігання прекурсорів в неналежному місці

Е. відсутність журналу обліку

19. Хто затверджує Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні?

А. Верховна Рада України

В. Президент України

С. Кабінет Міністрів України

Д. Міністерство юстиції України

Е. Конституційний Суд України

20. Який принцип лежить в основі міжнародного співробітництва у сфері контролю за прекурсорами?

А. принцип невтручання у внутрішні справи

В. принцип суверенної рівності держав

С. принцип спільної та солідарної відповідальності

Д. принцип переваги національного законодавства

Е. принцип взаємної вигоди

**Тема 2. Ліцензування та контроль за обігом прекурсорів.
Відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів.
Порівняльний аналіз законодавства України з міжнародними
стандартами.**

Актуальність теми:

Питання ліцензування та контролю за обігом прекурсорів набуває особливої актуальності для національної безпеки та охорони здоров'я. Ефективне регулювання обігу цих речовин є ключовим елементом протидії незаконному виробництву наркотичних засобів і психотропних речовин. Порівняльний аналіз українського законодавства з міжнародними стандартами необхідний для його гармонізації та підвищення ефективності боротьби з незаконним обігом прекурсорів.

Ціль заняття:

Формування у здобувачів освітнього процесу цілісного розуміння системи ліцензування та контролю за обігом прекурсорів в Україні, а також усвідомлення відповідальності за порушення відповідного законодавства через призму порівняльного аналізу з міжнародними стандартами.

Ключові слова: ліцензування, лікарські засоби, імпорт, експорт, реєстр ліцензій, лікарський засіб.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ:

2.1. Загальні засади ліцензування.

Ліцензування є одним з ключових інструментів державного регулювання господарської діяльності, спрямованим на забезпечення безпеки суспільства, захисту життя та здоров'я громадян, навколишнього середовища, а також запобігання недобросовісній конкуренції. У сфері обігу прекурсорів ліцензування набуває особливого значення, оскільки ці речовини можуть бути використані для незаконного виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин, що становить серйозну загрозу національній безпеці та здоров'ю населення.

Поняття ліцензування у сфері обігу прекурсорів

Ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів, являє собою видачу уповноваженим державним органом дозволу суб'єкту господарювання на право здійснення певних видів діяльності, пов'язаних з виробництвом, зберіганням, перевезенням, придбанням, реалізацією (відпуском), використанням, знищенням прекурсорів, за умови виконання ним встановлених вимог і стандартів.

Основні принципи державної політики у сфері ліцензування

Державна політика у сфері ліцензування ґрунтується на таких основних принципах, визначених Законом України "Про ліцензування видів господарської діяльності" (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>):

- **Законність:** Ліцензування здійснюється виключно на підставі закону.

- **Прозорість та відкритість:** Інформація про порядок ліцензування, перелік необхідних документів, строки прийняття рішень є загальнодоступною.

- **Рівність суб'єктів господарювання:** Усі суб'єкти господарювання мають рівні права та обов'язки у процесі ліцензування.

- **Захист суспільних інтересів:** Ліцензування спрямоване на забезпечення безпеки, захисту життя і здоров'я громадян, навколишнього середовища.

- **Обґрунтованість:** Вимоги до ліцензіатів є об'єктивними та необхідними для забезпечення належного рівня безпеки.

- **Уникнення надмірного регулювання:** Держава здійснює ліцензування лише тих видів діяльності, які становлять значний ризик для суспільства.

Законодавча база ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють ліцензування у сфері обігу прекурсорів в Україні, є:

- Закон України "Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів"(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/863-14#Text>) . Цей закон визначає загальні правові засади обігу прекурсорів, встановлює види діяльності, що підлягають ліцензуванню, та визначає основні вимоги до суб'єктів господарювання.
- Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності"(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>). Цей закон встановлює загальні принципи та порядок ліцензування різних видів господарської діяльності, включаючи діяльність, пов'язану з обігом прекурсорів, у частині, що не врегульована спеціальним законодавством.

Суб'єкти та об'єкти ліцензування у сфері обігу прекурсорів

Суб'єктами ліцензування є юридичні особи та фізичні особи-підприємці, які здійснюють або мають намір здійснювати діяльність, пов'язану з обігом прекурсорів.

Об'єктами ліцензування є наступні види діяльності, пов'язані з обігом прекурсорів, які підлягають ліцензуванню відповідно до законодавства:

- Виробництво прекурсорів.
- Зберігання прекурсорів.
- Перевезення прекурсорів.
- Придбання прекурсорів.
- Реалізація (відпуск) прекурсорів.
- Використання прекурсорів у виробничих цілях.
- Знищення прекурсорів.
- Ввезення прекурсорів на територію України та вивезення їх з території України.

Загальні вимоги до ліцензіатів

Для отримання та збереження ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів, суб'єкти господарювання повинні відповідати низці загальних вимог, серед яких:

- Наявність необхідної матеріально-технічної бази (приміщень, обладнання, засобів безпеки), що відповідає встановленим нормам і правилам.

- Забезпечення належного обліку та зберігання прекурсорів, що виключає можливість їх втрати, розкрадання або несанкціонованого доступу.

- Наявність кваліфікованого персоналу, який має відповідну освіту та підготовку для роботи з прекурсорами.

- Дотримання вимог щодо ведення звітності про обіг прекурсорів.

- Забезпечення належного рівня фізичної охорони об'єктів, де здійснюється діяльність з прекурсорами.

2.2. Контроль за обігом прекурсорів.

Ефективний контроль за обігом прекурсорів є критично важливим елементом державної політики у сфері протидії незаконному виробництву наркотичних засобів і психотропних речовин. Він спрямований на запобігання потраплянню цих речовин у незаконний обіг, їх нецільовому використанню та мінімізацію ризиків для здоров'я населення та національної безпеки.

Органи, що здійснюють контроль у сфері обігу прекурсорів, їхні повноваження та функції

В Україні контроль за обігом прекурсорів здійснюється комплексно різними державними органами, кожен з яких має свої повноваження та функції:

- **Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ):**
 - Визначає переліки прекурсорів.
 - Здійснює ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів (за певними видами).
 - Контролює дотримання ліцензійних умов та правил обігу прекурсорів суб'єктами господарювання, які отримали ліцензію від МОЗ.
 - Веде державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з прекурсорами.

- **Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба):**

- Здійснює державний контроль за якістю лікарських засобів, що містять прекурсори.

- Бере участь у контрольних заходах щодо обігу прекурсорів.

- **Міністерство внутрішніх справ України (МВС) та Національна поліція України:**

- Виявляють, попереджають та припиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом прекурсорів.

- Здійснюють оперативно-розшукові заходи.

- Проводять досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо незаконного обігу прекурсорів.

- **Служба безпеки України (СБУ):**

- Здійснює контррозвідальні заходи, спрямовані на запобігання, виявлення та припинення злочинів у сфері обігу прекурсорів, що загрожують державній безпеці.

- **Державна митна служба України:**

- Здійснює контроль за законністю переміщення прекурсорів через державний кордон України.

- Запобігає незаконному ввезенню та вивезенню прекурсорів.

- Взаємодіє з міжнародними організаціями та правоохоронними органами інших країн у сфері контролю за обігом прекурсорів.

- **Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба):**

- Здійснює контроль за дотриманням санітарних норм та правил при зберіганні та використанні прекурсорів на підприємствах.

Координація діяльності цих органів здійснюється на міжвідомчому рівні з метою забезпечення комплексного та ефективного контролю за обігом прекурсорів.

Види контрольних заходів: перевірки, інвентаризація, звітність

Контроль за обігом прекурсорів здійснюється шляхом застосування різних видів контрольних заходів:

- **Перевірки:** Уповноважені державні органи проводять планові та позапланові перевірки суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність, пов'язану з обігом прекурсорів, з метою встановлення дотримання ними вимог законодавства, ліцензійних умов, правил обліку, зберігання та використання прекурсорів.
- **Інвентаризація:** Суб'єкти господарювання зобов'язані регулярно проводити інвентаризацію прекурсорів для звірки фактичної наявності з даними обліку. Результати інвентаризації оформлюються відповідними актами.
- **Звітність:** Суб'єкти господарювання, які здійснюють операції з прекурсорами, зобов'язані подавати до уповноважених державних органів встановлену звітність про обсяги придбання, зберігання, використання та реалізації прекурсорів. Форми та строки подання звітності визначаються законодавством.
- **Контроль за документацією:** Перевіряється правильність оформлення первинних документів на придбання, передачу, використання та списання прекурсорів, ведення журналів обліку.
- **Контроль за маркуванням та упаковкою:** Перевіряється наявність необхідного маркування на упаковках прекурсорів, відповідність упаковки встановленим вимогам.
- **Контроль за умовами зберігання:** Перевіряється дотримання встановлених вимог щодо обладнання приміщень для зберігання прекурсорів, забезпечення їх безпеки та запобігання несанкціонованому доступу.

Документальне оформлення операцій з прекурсорами: журнали обліку, супровідні документи

Належне документальне оформлення всіх операцій з прекурсорами є важливим елементом контролю за їх обігом. Основними видами документів є:

- **Журнали обліку прекурсорів:** Усі операції з прекурсорами (придбання, отримання, зберігання, використання, реалізація, відпуск, списання, знищення) повинні фіксуватися у спеціальних журналах обліку. Ведення журналів має бути чітким, своєчасним та достовірним. Порядок ведення журналів обліку визначається відповідними нормативно-правовими актами.

- **Супровідні документи:** Кожна операція з передачі прекурсорів (наприклад, при транспортуванні, реалізації) повинна супроводжуватися відповідними документами, що підтверджують законність цієї операції (накладні, товарно-транспортні накладні, договори тощо). Ці документи повинні містити повну інформацію про назву, кількість прекурсорів, реквізити відправника та отримувача, мету передачі.

- **Первинні облікові документи:** До таких документів належать рахунки-фактури, платіжні доручення, акти приймання-передачі тощо, які підтверджують факт здійснення господарської операції з прекурсорами.

Особливості контролю за міжнародними перевезеннями прекурсорів

Контроль за міжнародними перевезеннями прекурсорів здійснюється відповідно до національного законодавства та міжнародних договорів України. Особливості контролю включають:

- **Ліцензування імпорту та експорту:** Ввезення та вивезення прекурсорів з території України підлягає обов'язковому ліцензуванню.

- **Митний контроль:** Митні органи здійснюють контроль за переміщенням прекурсорів через державний кордон, перевіряють наявність

відповідних дозвільних документів та відповідність вантажу супровідним документам.

- **Повідомлення про експорт та імпорт:** Суб'єкти господарювання зобов'язані завчасно повідомляти уповноважені органи про заплановані міжнародні перевезення прекурсорів.

- **Взаємодія з міжнародними організаціями:** Україна співпрацює з міжнародними організаціями (наприклад, ООН, Міжнародний комітет з контролю над наркотиками) та правоохоронними органами інших країн з метою запобігання незаконному міжнародному обігу прекурсорів.

Ефективна система контролю за обігом прекурсорів є запорукою запобігання їх незаконному використанню та важливим елементом у боротьбі з наркозлочинністю. Дотримання встановлених правил та процедур контролю є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність, пов'язану з прекурсорами.

2.3. Відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів.

Порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів тягне за собою різні види юридичної відповідальності, спрямовані на забезпечення правопорядку, запобігання незаконному використанню цих речовин та покарання винних осіб. Залежно від характеру та тяжкості вчиненого правопорушення, передбачається адміністративна, кримінальна та цивільно-правова відповідальність.

Види правопорушень у сфері обігу прекурсорів

До правопорушень у сфері обігу прекурсорів належать різноманітні дії або бездіяльність, що суперечать встановленим законодавством нормам і правилам. Серед найбільш поширених видів правопорушень можна виділити:

- Порушення правил виробництва, зберігання, обліку, відпуску, реалізації, перевезення, використання та знищення прекурсорів.

- Здійснення діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів, без відповідної ліцензії або з порушенням ліцензійних умов.

- Неподання або подання недостовірної звітності про обіг прекурсорів.
- Втрата або розкрадання прекурсорів внаслідок неналежного забезпечення їх зберігання та обліку.
- Незаконне придбання, зберігання, перевезення з метою збуту або збут прекурсорів.
- Незаконне ввезення на територію України або вивезення з території України прекурсорів.
- Використання прекурсорів не за призначенням або з порушенням встановлених технологічних процесів.

Адміністративна відповідальність

Адміністративна відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП). До адміністративних стягнень, що можуть бути застосовані за такі правопорушення, належать:

- **Попередження:** За незначні порушення, вчинені вперше.
- **Штраф:** Розмір штрафу залежить від виду порушення та суб'єкта відповідальності (посадові особи, громадяни, суб'єкти господарювання). Зокрема, стаття 44-2 КУпАП передбачає відповідальність за незаконний обіг прекурсорів. Статті 164 та 164-13 КУпАП можуть застосовуватися за порушення правил провадження господарської діяльності та порушення законодавства про ліцензування.

• **Конфіскація незаконно виготовленої продукції, знарядь виробництва та сировини:** У випадках незаконного виробництва або обігу прекурсорів.

Справи про адміністративні правопорушення у сфері обігу прекурсорів розглядаються уповноваженими органами (наприклад, органами Національної поліції, органами Держлікслужби) та судами.

Кримінальна відповідальність

Кримінальна відповідальність за найбільш суспільно небезпечні порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів передбачена

Кримінальним кодексом України (КК України). До кримінальних правопорушень у цій сфері належать:

- **Стаття 305 КК України "Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів"**. Незаконне переміщення прекурсорів через митний кордон України.

- **Стаття 313 КК України "Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем"**. Ця стаття також може застосовуватися до прекурсорів, якщо вони є об'єктом зазначених дій.

- **Стаття 320 КК України "Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів"**. Порушення правил виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, обліку, відпуску, реалізації, перевезення, пересилання чи використання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи прекурсорів, якщо це призвело до нестачі, незаконного їх відтоку або інших тяжких наслідків.

- **Стаття 321 КК України "Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів"**. Деякі прекурсори можуть підпадати під визначення сильнодіючих речовин.

- **Стаття 321-1 КК України "Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів"**. Якщо прекурсори використовуються у виробництві фальсифікованих лікарських засобів.

За вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу прекурсорів передбачаються різні види покарань, включаючи штрафи, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк. Тяжкість покарання залежить від

кваліфікації злочину (наприклад, залежно від обсягу незаконного обігу, вчинення злочину групою осіб, наявності попередньої судимості).

Цивільно-правова відповідальність

Цивільно-правова відповідальність може наставати у випадках, коли незаконний обіг прекурсорів завдав шкоди життю, здоров'ю, майну фізичних або юридичних осіб. Відповідно до Цивільного кодексу України, особа, винна у завданні такої шкоди, зобов'язана її відшкодувати в повному обсязі. Наприклад, якщо внаслідок порушення правил зберігання прекурсорів сталася аварія, що призвела до забруднення навколишнього середовища або завдала шкоди здоров'ю людей, винна особа може бути притягнута до цивільно-правової відповідальності у вигляді відшкодування завданих збитків.

Важливо зазначити, що відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів є персональною. Незнання закону не звільняє від відповідальності. Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність, пов'язану з обігом прекурсорів, повинні неухильно дотримуватися встановлених законодавством вимог та правил, щоб уникнути негативних юридичних наслідків.

2.4. Порівняльний аналіз законодавства України з міжнародними стандартами у сфері обігу прекурсорів.

Загальні принципи контролю за обігом прекурсорів у міжнародному праві

Основоположними міжнародними документами у сфері контролю за обігом прекурсорів є:

- Єдина конвенція ООН про наркотичні засоби 1961 року з поправками, внесеними Протоколом 1972 року. Ця конвенція встановлює загальні принципи контролю за наркотичними засобами та містить положення, що стосуються речовин, які часто використовуються для їх незаконного виробництва.

- Конвенція ООН про психотропні речовини 1971 року. Контролює психотропні речовини та також містить положення щодо контролю за прекурсорами, що можуть використовуватися для їх синтезу.

- Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. Ця конвенція присвячена безпосередньо боротьбі з незаконним обігом наркотиків та прекурсорів. Вона містить положення щодо контролю за речовинами-прекурсорами, їх ідентифікації, маркування, обліку, звітності, міжнародного співробітництва у сфері запобігання їх незаконному обігу.

Основні принципи, закріплені у цих міжнародних документах, включають:

- Класифікація прекурсорів: Визначення переліків речовин, що підлягають контролю, залежно від їхнього значення у незаконному виробництві наркотиків.

- Ліцензування та авторизація: Встановлення системи дозволів на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів.

- Облік та звітність: Вимоги щодо ведення обліку операцій з прекурсорами та подання відповідної звітності.

- Контроль за міжнародною торгівлею: Регулювання імпорту та експорту прекурсорів, обмін інформацією між країнами.

- Запобігання витоку прекурсорів: Вжиття заходів для забезпечення безпечного зберігання, транспортування та використання прекурсорів.

- Юридична відповідальність: Встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів.

- Міжнародне співробітництво: Обмін інформацією, проведення спільних операцій, надання правової допомоги.

Порівняння вимог до ліцензування в Україні та інших країнах

В Україні, як і в багатьох інших країнах, діяльність, пов'язана з обігом прекурсорів, підлягає ліцензуванню. Порівняльний аналіз може охоплювати такі аспекти:

- Перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню: Чи відповідає перелік в Україні міжнародним стандартам? Чи існують види діяльності, які контролюються в інших країнах, але не ліцензуються в Україні, і навпаки?
- Вимоги до ліцензіатів: Які вимоги пред'являються до суб'єктів господарювання щодо матеріально-технічної бази, кваліфікації персоналу, забезпечення безпеки в Україні порівняно з вимогами в країнах ЄС, США, Канаді тощо? Чи є українські вимоги більш чи менш жорсткими?
- Процедура видачі ліцензій: Наскільки прозорою та ефективною є процедура отримання ліцензії в Україні порівняно з іншими країнами? Які існують адміністративні бар'єри?
- Строки дії ліцензій та процедура їх продовження: Чи відповідають ці аспекти міжнародній практиці?
- Підстави для відмови у видачі, зупинення або анулювання ліцензій: Чи є ці підстави обґрунтованими та такими, що відповідають міжнародним стандартам?

Аналіз систем контролю за обігом прекурсорів: сильні та слабкі сторони українського законодавства

Порівняльний аналіз систем контролю може включати:

- Органи контролю та їхні повноваження: Чи є в Україні достатньо чіткий розподіл повноважень між контролюючими органами? Чи забезпечена їх ефективна взаємодія? Як організовано контроль в інших країнах?
- Вимоги до обліку та звітності: Чи є українські вимоги до обліку та звітності достатніми для відстеження обігу прекурсорів? Чи відповідають вони міжнародним рекомендаціям? Які існують електронні системи обліку в інших країнах?

- Контроль за міжнародними перевезеннями: Чи відповідає українське законодавство міжнародним вимогам щодо контролю за імпортом, експортом та транзитом прекурсорів? Чи ефективно здійснюється митний контроль?

- Заходи запобігання витоку прекурсорів: Чи достатньо в Україні заходів для забезпечення безпечного зберігання, транспортування та використання прекурсорів на підприємствах? Який досвід інших країн у цій сфері?

- Система санкцій за порушення: Чи є адміністративні та кримінальні санкції в Україні достатньо стримуючими? Які види покарань передбачені за аналогічні правопорушення в інших країнах?

Шляхи гармонізації законодавства України з міжнародними стандартами

На основі проведеного порівняльного аналізу можна визначити шляхи для гармонізації законодавства України з міжнародними стандартами, що може включати:

- Імплементация положень міжнародних конвенцій, які ще не повністю відображені в національному законодавстві.

- Удосконалення нормативно-правової бази у сфері ліцензування та контролю з урахуванням передового досвіду інших країн.

- Впровадження сучасних інформаційних технологій для обліку та контролю за обігом прекурсорів.

- Посилення міжвідомчої співпраці та координації у сфері контролю.

- Удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, залучених до контролю за обігом прекурсорів.

- Посилення відповідальності за порушення законодавства у сфері обігу прекурсорів з метою забезпечення належного рівня стримування.

- Активізація міжнародного співробітництва, обміну інформацією та проведення спільних операцій з правоохоронними органами інших країн.

Питання для самоконтролю:

1. Які види діяльності, пов'язані з обігом прекурсорів, підлягають обов'язковому ліцензуванню в Україні, і які основні вимоги висуваються до суб'єктів господарювання для отримання відповідної ліцензії?
2. Які державні органи в Україні уповноважені здійснювати контроль за обігом прекурсорів, і які основні методи та форми контролю вони застосовують у своїй діяльності?
3. Які види адміністративної та кримінальної відповідальності передбачені законодавством України за порушення правил обігу прекурсорів, і які типові правопорушення можуть призвести до таких наслідків?
4. Які ключові принципи контролю за обігом прекурсорів закріплені в основних міжнародних конвенціях ООН, і як ці принципи відображені в законодавстві України?
5. У чому полягають основні відмінності та схожості між вимогами до ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів, в Україні та в країнах Європейського Союзу або Північної Америки?
6. Які існують шляхи для подальшої гармонізації законодавства України у сфері обігу прекурсорів з міжнародними стандартами з метою підвищення ефективності протидії незаконному обігу наркотичних засобів?

Ситуаційні тестові завдання:

1. Який основний закон в Україні регулює обіг прекурсорів?	D. Кодекс України про адміністративні правопорушення
A. Закон України "Про лікарські засоби"	E. Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності"
B. Кримінальний кодекс України	2. Який державний орган в Україні здійснює ліцензування діяльності з обігу прекурсорів (за певними видами)?
C. Закон України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори"	

А. Міністерство внутрішніх справ України

В. Служба безпеки України

С. Державна митна служба України

Д. Міністерство охорони здоров'я України

Е. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

3. Що є одним з основних принципів державної політики у сфері ліцензування обігу прекурсорів в Україні?

А. Максимальне спрощення процедури ліцензування

В. Сприяння розвитку виробництва прекурсорів

С. Заохочення експорту прекурсорів

Д. Захист суспільних інтересів

Е. Мінімізація державного втручання

4. Який вид відповідальності може настати за порушення правил зберігання прекурсорів, що призвело до їх втрати?

А. Дисциплінарна

В. Адміністративна

С. Цивільно-правова

Д. Матеріальна

Е. Кримінальна

5. Яка стаття Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за незаконне переміщення прекурсорів через митний кордон України?

А. Стаття 307

В. Стаття 309

С. Стаття 313

Д. Стаття 305

Е. Стаття 320

6. Яка міжнародна конвенція ООН безпосередньо присвячена боротьбі проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин та прекурсорів?

А. Єдина конвенція ООН про наркотичні засоби 1961 року

В. Конвенція ООН про психотропні речовини 1971 року

С. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року

Д. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року

Е. Конвенція про транснаціональну організовану злочинність 2000 року

7. Який основний принцип міжнародного контролю за прекурсорами передбачає встановлення переліків речовин, що підлягають контролю?

А. Принцип міжнародного співробітництва

В. Принцип юридичної відповідальності

С. Принцип класифікації прекурсорів

Д. Принцип ліцензування та авторизації

Е. Принцип обліку та звітності

8. Який вид діяльності з прекурсорами в Україні підлягає обов'язковому обліку у спеціальних журналах?

А. Придбання

В. Зберігання

С. Реалізація

Д. Використання

Е. Усі вищезазначені

9. Який орган в Україні здійснює контроль за законністю

переміщення прекурсорів через державний кордон?

А. Національна поліція України

В. Служба безпеки України

С. Міністерство охорони здоров'я України

Д. Державна митна служба України

Е. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

10. Яке адміністративне стягнення може бути застосоване за незаконний обіг прекурсорів відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення?

А. Позбавлення волі

В. Виправні роботи

С. Штраф

Д. Конфіскація майна

Е. Громадські роботи

11. Що є однією з основних вимог до ліцензіатів у сфері обігу прекурсорів в Україні?

А. Обов'язкове страхування відповідальності

В. Наявність статутного капіталу певного розміру

С. Забезпечення належного обліку та зберігання прекурсорів

Д. Регулярна участь у міжнародних конференціях

Е. Публікація річних звітів про діяльність

12. Який міжнародний принцип контролю за прекурсорами передбачає регулювання імпорту та експорту цих речовин?

А. Принцип класифікації прекурсорів

В. Принцип ліцензування та авторизації

С. Принцип обліку та звітності

Д. Принцип контролю за міжнародною торгівлею

Е. Принцип юридичної відповідальності

13. Яка стаття Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення встановлених правил обігу прекурсорів, що призвело до їх незаконного відтоку?

А. Стаття 307

В. Стаття 309

С. Стаття 313

Д. Стаття 321

Е. Стаття 320

14. Який вид контрольних заходів передбачає звірку фактичної наявності прекурсорів з даними обліку?

А. Перевірка

В. Інвентаризація

С. Звітність

Д. Огляд

Е. Експертиза

15. Який міжнародний документ містить положення щодо контролю за прекурсорами, що можуть використовуватися для синтезу психотропних речовин?

А. Єдина конвенція ООН про наркотичні засоби 1961 року

В. Конвенція ООН про психотропні речовини 1971 року

С. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року

Д. Конвенція про транснаціональну організовану злочинність 2000 року

Е. Базельська конвенція про контроль за транскордонним

перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням 1989 року

16. Який орган в Україні веде державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з прекурсорами?

A. Міністерство внутрішніх справ України

B. Служба безпеки України

C. Державна митна служба України

D. Міністерство охорони здоров'я України

E. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

17. Яка мета ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів?

A. Збільшення надходжень до державного бюджету

B. Сприяння розвитку хімічної промисловості

C. Запобігання незаконному використанню прекурсорів

D. Спрощення ведення бізнесу

E. Обмеження конкуренції на ринку

18. Який вид відповідальності може бути застосований до юридичної особи за здійснення діяльності з обігу прекурсорів без ліцензії?

A. Адміністративна

B. Кримінальна (для юридичних осіб)

C. Цивільно-правова

D. Дисциплінарна

E. Матеріальна

19. Який міжнародний принцип контролю передбачає обмін інформацією та проведення спільних операцій між країнами у сфері боротьби з незаконним обігом прекурсорів?

A. Принцип класифікації прекурсорів

B. Принцип ліцензування та авторизації

C. Принцип юридичної відповідальності

D. Принцип міжнародного співробітництва

E. Принцип обліку та звітності

20. Який документ є основним для фіксації кожної

операції з прекурсорами на підприємстві?

A. Накладна

B. Рахунок-фактура

C. Журнал обліку прекурсорів

D. Товарно-транспортна накладна

E. Акт приймання-передачі

**Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти
незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин**

Дата підписання Україною: 16 березня 1989 р.

Набуття чинності для України: 27 листопада 1991 р.

(Конвенцію ратифіковано Постановою ВР N 1000-XII ([1000-12](#)) від
25.04.91)

Сторони цієї Конвенції,

будучи глибоко стурбовані масштабами і тенденцією зростання
незаконного виробництва, попиту і обігу наркотичних засобів і
психотропних речовин, що становлять серйозну загрозу для здоров'я і
добробуту людей і справляють негативний вплив на економічні, культурні й
політичні основи суспільства,

будучи також глибоко стурбовані все більшим розповсюдженням
незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин серед різних
соціальних груп і особливо тим, що діти в багатьох районах світу
використовуються як споживачі незаконних наркотичних засобів і
психотропних речовин і експлуатуються при їх незаконному виробництві та
обігу, що є величезною небезпекою,

визнаючи взаємозв'язок між незаконним обігом та іншими пов'язаними
з ним формами організованої злочинності, що підривають законну економіку
і створюють загрозу для стабільності, безпеки і суверенітету держав,

визнаючи також, що незаконний обіг є міжнародною злочинною
діяльністю, припинення якої вимагає невідкладної й першочергової уваги,

усвідомлюючи, що незаконний обіг забезпечує великі прибутки і
фінансові кошти, що дає змогу транснаціональним злочинним організаціям
проникати в урядові механізми, законну торговельну і фінансову діяльність і
суспільство на всіх його рівнях, розкладати і підривати їх,

будучи сповнені рішучості позбавити осіб, які займаються незаконним обігом, доходів, одержуваних від злочинної діяльності, і тим самим усунути головний мотив, який спонукає їх до цього,

прагнучи усунути корінні причини проблеми зловживання наркотичними засобами і психотропними речовинами, включаючи незаконний попит на такі засоби і речовини і величезні доходи, одержувані від незаконного обігу,

вважаючи, що необхідні засоби контролю за деякими речовинами, в тому числі прекурсорами, хімічними речовинами і розчинниками, які використовуються при незаконному виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин, легкодоступність яких призвела до зростання підпільного виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин,

прагнучи поліпшити міжнародне співробітництво з метою припинення незаконного обігу на морі,

визнаючи, що викоренення незаконного обігу є колективним обов'язком усіх держав і що з цією метою необхідна координація зусиль у межах міжнародного співробітництва,

визнаючи компетенцію Організації Об'єднаних Націй у сфері контролю над наркотичними засобами і психотропними речовинами і бажаючи, щоб міжнародні органи, які займаються таким контролем, знаходились у межах цієї Організації,

знову підтверджуючи керівні принципи існуючих договорів, що стосуються наркотичних засобів і психотропних речовин, і передбачувану ними систему контролю,

визнаючи необхідність зміцнення і доповнення заходів, передбачених Єдиною конвенцією про наркотичні засоби 1961 року (995_177), цією Конвенцією з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року ([995_881](#)), і Конвенцією про психотропні речовини 1971 року (995_176), з

метою зменшення розмаху і масштабів незаконного обігу та його серйозних наслідків,

визнаючи також важливе значення зміцнення і посилення ефективних правових засобів міжнародної співпраці в правовій галузі для припинення міжнародної злочинної діяльності, якою є незаконний обіг,

бажаючи укласти всеосяжну, ефективну і дієву міжнародну конвенцію, спеціально спрямовану на боротьбу з незаконним обігом, в якій враховуються різні аспекти проблеми в цілому, і зокрема ті з них, що не передбачені існуючими договорами, які стосуються наркотичних засобів і психотропних речовин,

погодилися про нижченаведене:

Стаття 1

Визначення

За винятком тих випадків, коли прямо зазначено інше або за змістом тексту мається на увазі інше, в цій Конвенції використовуються наступні визначення:

а) "Комітет" означає Міжнародний комітет по контролю над наркотиками, заснований на підставі Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року і цієї Конвенції з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року (998_881);

б) "Рослина каннабіс" означає будь-яку рослину роду *Cannabis*;

с) "Кокаїновий кущ" означає рослину будь-якого виду роду *Erythroxylon*;

д) "Комерційний перевізник" означає будь-яку особу або будь-яке суспільне, приватне або інше підприємство, що займається перевезенням осіб, товарів або пошти за яку-небудь винагороду;

е) "Комісія" означає Комісію по наркотичних засобах Економічної і Соціальної Ради Організації Об'єднаних Націй;

f) "Конфіскація", що включає у відповідних випадках вилучення, означає остаточне позбавлення власності за постановою суду або іншого компетентного органу;

g) "Контрольована поставка" означає метод, при якому допускається вивезення, провезення або ввезення на територію однієї або декількох країн незаконних або таких, що викликають підозру, партій наркотичних засобів, психотропних речовин, речовин, включених до Таблиці I або Таблиці II, що містяться в Додатку до цієї Конвенції, або речовин, що їх замінюють, з відома і під наглядом їх компетентних органів з метою виявлення осіб, які беруть участь у здійсненні правопорушень, визнаних такими відповідно до пункту (1) статті 3 цієї Конвенції;

h) "Конвенція 1961 року" означає Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 року;

i) "Конвенція 1961 року з поправками" означає Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 року з поправками, внесеними до неї відповідно до Протоколу 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року (998_881);

j) "Конвенція 1971 року" означає Конвенцію про психотропні речовини 1971 року;

k) "Рада" означає Економічну і Соціальну Раду Організації Об'єднаних Націй;

l) "Заморожування" або "накладення арешту" означає тимчасову заборону переведення, конверсії, розміщення або переміщення власності чи тимчасовий арешт або взяття під контроль власності на підставі ухвали, винесеної судом або компетентним органом;

m) "Незаконний обіг" означає правопорушення, зазначені в пунктах (1) і (2) статті 3 цієї Конвенції;

n) "Наркотичний засіб" означає будь-яку з речовин, природних або синтетичних, внесених до Списків I і II Конвенції про наркотичні засоби 1961 року і цієї Конвенції з поправками;

- о) "Опійний мак" означає рослину виду *Paraver somniferum* L.;
- р) "Доходи" означають будь-яку власність, отриману або придбану прямо або непрямо внаслідок вчинення правопорушення, визнаного таким відповідно до пункту (1) статті 3;
- q) "Власність" означає активи будь-якого роду, матеріальні або нематеріальні, рухомі або нерухомі, відчутні або невідчутні, а також юридичні документи або акти, які посвідчують право на такі активи або участь у них;
- г) "Психотропна речовина" означає будь-яку речовину, природну або синтетичну, або будь-який природний матеріал, внесені до Списків I, II, III і IV Конвенції 1971 року;
- с) "Генеральний секретар" означає Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй;
- т) "Таблиця I" і "Таблиця II" означають відповідно пронумеровані переліки речовин, що містяться в Додатку до цієї Конвенції, до яких час від часу вносяться поправки відповідно до статті 12;
- у) "Держава транзиту" означає державу, через територію якої переміщаються незаконні наркотичні засоби, психотропні речовини і речовини, внесені до Таблиці I і Таблиці II, і яка не є ні місцем походження, ні місцем кінцевого призначення таких засобів і речовин.

Стаття 2

Сфера застосування Конвенції

(1) Метою цієї Конвенції є сприяння співробітництву між Сторонами з тим, щоб вони могли більш ефективно вирішувати різноманітні проблеми незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, що мають міжнародний характер. При здійсненні своїх зобов'язань за Конвенцією Сторони вживають необхідні заходи, включаючи заходи законодавчого та організаційного характеру, відповідно до основних положень своїх внутрішніх законодавчих систем.

(2) Сторони здійснюють свої зобов'язання за цією Конвенцією згідно з принципами суверенної рівності й територіальної цілісності держав і принципом невтручання у внутрішні справи інших держав.

(3) Сторона не здійснює на території іншої Сторони юрисдикції та функції, які належать виключно до компетенції органів цієї іншої Сторони згідно з її національним законодавством.

Стаття 3

Правовідносини і санкції

(1) Кожна Сторона вживає такі заходи, які можуть бути потрібні, з тим, щоб визнати кримінальними злочинами згідно зі своїм законодавством наступні дії, коли вони здійснюються навмисно:

а) (i) виробництво, виготовлення, екстрагування, приготування, пропозиція, пропозиція з метою продажу, розповсюдження, продажу, постачання на будь-яких умовах, посередництво, переправлення, транзитне переправлення, транспортування, імпорт або експорт будь-якого наркотичного засобу чи будь-якої психотропної речовини на порушення положень Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками або Конвенції 1971 року;

(ii) культивування опійного маку, кокаїнового куща або рослини каннабіс з метою виробництва наркотичних засобів на порушення положень Конвенції 1961 року і цієї Конвенції з поправками;

(iii) зберігання або купівлю будь-якого наркотичного засобу або психотропної речовини для цілей будь-якого з видів діяльності, перелічених у підпункті (i) вище;

(iv) виготовлення, транспортування або розповсюдження обладнання, матеріалів або речовин, зазначених у Таблиці I і Таблиці II, якщо відомо, що вони призначені для використання з метою незаконного культивування, виробництва або виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин;

(v) організацію, керівництво або фінансування будь-яких правопорушень, перелічених у підпунктах (i), (ii), (iii) або (iv) вище;

b) (i) конверсію або переведення власності, якщо відомо, що така власність отримана внаслідок будь-якого правопорушення або правопорушень, визнаних такими відповідно до підпункту а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні чи правопорушеннях, з метою приховання або утаювання незаконного джерела власності або з метою надання допомоги будь-якій особі, яка бере участь у вчиненні такого правопорушення або правопорушень, з тим, щоб вона могла ухилитися від відповідальності за свої дії;

(ii) приховання або утаювання справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, способу розпорядження, переміщення, справжніх прав стосовно власності або її належності, якщо відомо, що така власність одержана внаслідок правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні або правопорушеннях;

с) з урахуванням своїх конституційних положень і основних принципів своєї правової системи:

(i) придбання, володіння або використання власності, якщо в момент її одержання було відомо, що така власність отримана внаслідок правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні або правопорушеннях;

(ii) володіння обладнанням або матеріалами чи речовинами, зазначеними у Таблиці I і Таблиці II, якщо відомо, що вони використовуються або призначені для використання з метою незаконного культивування, виробництва або виготовлення будь-яких наркотичних засобів або психотропних речовин;

(iii) публічне підбурювання або спонукання інших будь-якими засобами до вчинення будь-якого з правопорушень, визнаних такими згідно з

цією статтею, або до незаконного використання наркотичних засобів або психотропних речовин;

(iv) участь, причетність або вступ у злочинну змову з метою вчинення будь-якого правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з цією статтею, спроби вчинити таке правопорушення або такі правопорушення, а також пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад при їх вчиненні.

(2) З урахуванням своїх конституційних положень і основних принципів своєї правової системи кожна Сторона вживає такі заходи, які можуть бути потрібні, для того, щоб визнати правопорушеннями згідно зі своїм законодавством, коли вони вчиняються навмисно, зберігання, придбання або культивування будь-якого наркотичного засобу або психотропної речовини для особистого споживання на порушення положень Конвенції 1951 року, Конвенції 1961 року з поправками або Конвенції 1971 року.

(3) Усвідомлення, намір або мета як складові елементи правопорушення, зазначеного в пункті (1) цієї статті, можуть бути встановлені з об'єктивних фактичних обставин справи.

(4) а) Кожна Сторона за вчинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) цієї статті, передбачає застосування таких санкцій, що враховують серйозний характер цих правопорушень, як тюремне ув'язнення або інші види позбавлення волі, штрафні санкції і конфіскації.

б) Сторони можуть передбачити на доповнення до засудження або покарання за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (1) цієї статті, застосування щодо правопорушника таких заходів, як лікування, перевиховання, наступне спостереження за ним, відновлення працездатності або соціальна реінтеграція.

с) Незважаючи на положення попередніх підпунктів, у певних випадках, коли скоюються незначні правопорушення, Сторони можуть передбачити як альтернативу засудженню або покаранню такі заходи, як

перевиховання, відновлення працездатності або соціальна реінтеграція, а також, якщо правопорушник є наркоманом, його лікування і наступне спостереження за ним.

d) Сторони можуть передбачити або замість засудження, або покарання, або на доповнення до засудження, або покарання за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (2) цієї статті, заходи для лікування, виховання, спостереження після закінчення лікування, відновлення працездатності і соціальної реінтеграції правопорушника.

(5) Сторони забезпечують, щоб їхні суди та інші компетентні органи, які мають юрисдикцію, могли брати до уваги як обставини, що обтяжують правопорушення, визнані такими згідно з пунктом (1) цієї статті, такі фактичні обставини, як:

a) участь у правопорушенні організованої злочинної групи, до складу якої входить правопорушник;

b) участь правопорушника в інших видах міжнародної організованої злочинної діяльності;

c) участь правопорушника в інших незаконних видах діяльності, яким сприяло вчинення даного правопорушення;

d) застосування правопорушником насильства або зброї;

e) той факт, що правопорушник є посадовою особою і дане правопорушення пов'язане з його посадою;

f) втягнення або використання неповнолітніх;

g) той факт, що правопорушення, вчинене у виправній установі або в навчальному закладі, або громадській установі, або в безпосередній близькості від них, або в інших місцях, що використовуються школярами і студентами для проведення навчальних, спортивних і громадських заходів;

h) попереднє засудження, особливо за аналогічні правопорушення, за кордоном або в своїй країні, наскільки це допустимо згідно з національним законодавством відповідної Сторони.

(6) Сторони прагнуть забезпечити використання згідно з їхнім національним законодавством будь-яких дискреційних юридичних повноважень, які стосуються до кримінального переслідування осіб за правопорушення, визнані такими відповідно до цієї статті, для досягнення максимальної ефективності правоохоронних заходів щодо цих правопорушень і з належним врахуванням необхідності перешкодити вчиненню таких правопорушень.

(7) Сторони забезпечують, щоб їхні суди або інші компетентні органи враховували серйозний характер правопорушень, перелічених у пункті (1) цієї статті, і обставин, перелічених у пункті (5) цієї статті, при розгляді питання про можливість дострокового або умовного звільнення осіб, засуджених за такі правопорушення.

(8) Кожна Сторона в необхідних випадках встановлює згідно з її національним законодавством тривалий строк давності для кримінального переслідування за будь-яке правопорушення, визнане таким відповідно до пункту (1) цієї статті, і більш тривалий строк давності в тих випадках, коли гаданий правопорушник ухиляється від правосуддя.

(9) Кожна Сторона відповідно до своєї правової системи вживає належні заходи з тим, щоб забезпечити присутність особи, що знаходиться на її території, обвинуваченої або засудженої за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (1) цієї статті, на необхідному кримінальному розгляді.

(10) Для цілей співробітництва між Сторонами згідно з цією Конвенцією, включаючи, зокрема, співробітництво відповідно до статей 5, 6, 7 і 9, правопорушення, визнані такими згідно з цією статтею, не розглядаються як фінансові або політичні правопорушення або як правопорушення, вчинені з політичних мотивів, без шкоди для конституційних обмежень і основних національних законів Сторін.

(11) Ніщо в цій статті не зачіпає той принцип, що опис правопорушень, про які в ній говориться, належить до компетенції національного

законодавства кожної Сторони і що переслідування і покарання за такі правопорушення здійснюються відповідно до цього законодавства.

Стаття 4

Юрисдикція

(1) Кожна Сторона:

а) вживає такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, у тих випадках, коли:

(i) дане правопорушення вчинене на її території;

(ii) дане правопорушення вчинене на борту судна, що несе її прапор, або повітряного судна, зареєстрованого відповідно до її законів у момент вчинення правопорушення;

б) може вживати такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, у тих випадках, коли:

(i) дане правопорушення вчинене її громадянином або особою, що звичайно мешкає на її території;

(ii) дане правопорушення вчинене на борту судна, стосовно якого ця Сторона отримала дозвіл вжити відповідні дії згідно зі статтею 17 за умови, що така юрисдикція здійснюється тільки на основі угод або домовленостей, згаданих у пунктах (4) і (9) цієї статті;

(iii) дане правопорушення є одним з правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом с) (iv) пункту (1) статті 3, і вчинене за межами її території з метою наступного вчинення на її території правопорушення, визнаного таким відповідно до пункту (1) статті 3.

(2) Кожна Сторона:

а) вживає також такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, коли гаданий правопорушник

знаходиться на її території і вона не видає його іншій Стороні на тій підставі, що дане правопорушення було вчинене:

(i) на її території або на борту морського судна, що несе її прапор, або повітряного судна, зареєстрованого відповідно до її законодавства в момент скоєння правопорушення;

(ii) її громадянином;

b) може також вживати такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, коли гаданий правопорушник знаходиться на її території і вона не видає його іншій Стороні.

(3) Ця Конвенція не виключає здійснення будь-якої кримінальної юрисдикції, встановлюваної Стороною згідно з її національним законодавством.

Стаття 5

Конфіскація

(1) Кожна Сторона вживає такі заходи, що можуть бути необхідні, для конфіскації:

a) доходів, отриманих в результаті скоєння правопорушень, що визнаються такими згідно з пунктом (1) статті 3, або власності, вартість якої відповідає таким доходам;

b) наркотичних засобів і психотропних речовин, матеріалів та обладнання чи інших засобів, що використовувалися або призначалися для використання яким-небудь чином при вчиненні правопорушень, визнаних такими відповідно до пункту (1) статті 3.

(2) Кожна Сторона вживає також такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб її компетентні органи могли визначити, виявити та заморозити або арештувати доходи, власність, засоби або будь-які інші предмети, згадані в пункті (1) цієї статті, з метою наступної конфіскації.

(3) З метою вжиття заходів, згаданих у цій статті, кожна Сторона уповноважує свої суди чи інші компетентні органи видавати постанови про надання або арешт банківських, фінансових або комерційних документів. Сторона не ухиляється від вжиття заходів згідно з положеннями цього пункту, посилаючись на необхідність збереження банківської таємниці.

(4) а) Після одержання прохання, направлено на підставі цієї статті іншою Стороною, під юрисдикцію якої підпадає правопорушення, визнане таким відповідно до пункту (1) статті 3, Сторона, на території якої знаходяться доходи, власність, засоби або будь-які інші предмети, згадані в пункті (1) цієї статті:

(i) подає запит своїм компетентним органам з метою отримання постанови про конфіскацію і, у випадку видачі такої постанови, здійснює її виконання; або

(ii) подає своїм компетентним органам постанову про конфіскацію, видану запитуючою Стороною згідно з пунктом (1) цієї статті, з метою виконання в тому обсязі, який вказаний у проханні, і в тій мірі, в якій вона стосується доходів, що знаходяться на території запитуваної Сторони, власності, засобів або будь-яких інших предметів, згаданих у пункті (1).

б) Після одержання прохання, направлено на підставі цієї статті іншою Стороною, під юрисдикцію якої підпадає правопорушення, визнане таким відповідно до пункту (1) статті 3, запитуюча Сторона вживає заходи з тим, щоб визначити, виявити і заморозити або накласти арешт на доходи, власність, засоби чи будь-які інші предмети, згадані в пункті (1) цієї статті, з метою наступної конфіскації, постанова про яку видається або запитуючою Стороною або відповідно до прохання на підставі підпункту а) цього пункту запитуваною Стороною.

с) Рішення або заходи, передбачені в підпунктах а) і б) цього пункту, приймаються запитуваною Стороною відповідно до положень її національного законодавства і при їх дотриманні і згідно з її процесуальними нормами або будь-якими двосторонніми або багатосторонніми договорами,

угодами або домовленостями, якими вона може бути пов'язана із запитуючою Стороною.

d) Положення пунктів (6) - (19) статті 7 застосовуються *mutatis mutandis*. На доповнення до інформації, зазначеної в пункті (10) статті 7, у проханнях, направлених на підставі цієї статті, міститься:

(i) у випадку прохання, передбаченого в підпункті a) (i) цієї статті, - опис власності, що підлягає конфіскації, і заява з викладенням фактів, на які посилається запитуюча Сторона і достатні для того, щоб запитувана Сторона могла вжити заходи для винесення постанови відповідно до її внутрішнього законодавства;

(ii) у випадку прохання, передбаченого в підпункті a) (ii), - юридично оформлена копія виданої запитуючою Стороною постанови про конфіскацію, на якій ґрунтується прохання, заява з викладенням фактів та інформація стосовно обсягу запитуваного виконання постанови;

(iii) у випадку прохання, передбаченого в підпункті b), - заява з викладенням фактів, на які посилається запитуюча Сторона, та опис пропонованих заходів.

e) Кожна Сторона подає Генеральному секретарю тексти будь-яких своїх законів і правил, що забезпечують здійснення положень цього пункту, а також тексти будь-яких наступних змін до таких законів і правил.

f) Якщо будь-яка Сторона побажає обумовити вжиття заходів, згаданих у підпунктах a) і b) цього пункту, наявністю відповідного договору, то ця Сторона розглядає цю Конвенцію як необхідну і достатню договірно-правову основу.

g) Сторони прагнуть укладати двосторонні і багатосторонні договори, угоди або домовленості для підвищення ефективності міжнародного співробітництва на виконання цієї статті.

(5) а) Сторона, що конфіскувала доходи або власність на підставі пункту (1) або пункту (4) цієї статті, розпоряджається ними відповідно до свого національного законодавства та адміністративних процедур.

b) Діючи на прохання іншої Сторони згідно з цією статтею, Сторона може окремо розглянути можливість укладання угод про:

(i) передачу суми таких доходів і власності або засобів, отриманих внаслідок реалізації таких доходів або власності чи їх значної частини, міжурядовим органам, що спеціалізуються в галузі боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин і зловживання ними;

(ii) передачу іншим Сторонам на регулярній або разовій основі частини таких доходів або власності чи засобів, отриманих внаслідок реалізації таких доходів або власності, відповідно до її національного законодавства, адміністративних процедур чи двосторонніх або багатосторонніх угод, укладених з цією метою.

(6) а) Якщо доходи були перетворені або змінені на іншу власність, то заходи, зазначені в цій статті, застосовуються щодо такої власності, а не доходів.

б) Якщо доходи були долучені до власності, придбаної із законних джерел, така власність без шкоди для будь-яких повноважень, що стосуються накладання арешту або заморожування, підлягає конфіскації в обсязі, який відповідає оціненій вартості цих долучених доходів.

с) Стосовно надходжень або іншого прибутку, отриманих від:

(i) доходів;

(ii) власності, на яку були перетворені або змінені доходи; або

(iii) власності, до якої були залучені доходи, також застосовуються заходи, зазначені в цій статті, таким же чином і в тій же мірі, як і щодо доходів.

(7) Кожна Сторона може розглянути можливість забезпечення перенесення тягара доказування законного походження передбачуваних доходів або іншої власності, що підлягають конфіскації, в тій мірі, в якій такий захід відповідає принципам її національного законодавства і характеру судового та іншого розгляду.

(8) Положення цієї статті ніяким чином не розглядаються як такі, що завдають шкоди правам діючих сумлінно третіх сторін.

(9) Ніщо, що міститься в цій статті, не зачіпає той принцип, що заходи, про які в ній говориться, визначаються і здійснюються згідно з національним законодавством відповідної Сторони і на основі його положень.

Стаття 6

Видача

(1) Ця стаття застосовується до правопорушень, визнаних такими Сторонами відповідно до пункту (1) статті 3.

(2) Кожне з правопорушень, до яких застосовується ця стаття, вважається таким, що підлягає включенню в будь-який існуючий між Сторонами договір про видачу як правопорушення, що може потягти видачу. Сторони зобов'язуються включати такі правопорушення як правопорушення, що можуть потягти видачу, в будь-який договір про видачу, який буде укладений між ними.

(3) Якщо Сторона, що обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої Сторони, з якою вона не має договору про видачу, вона може розглядати цю Конвенцію як юридичну підставу для видачі в зв'язку з будь-яким правопорушенням, до якого застосовується ця стаття. Сторони, яким необхідне докладне законодавство з тим, щоб використати цю Конвенцію як юридичну підставу для видачі, розглядають можливість прийняття такого законодавства, що може бути потрібне.

(4) Сторони, що не обумовлюють видачу наявністю договору, визнають правопорушення, до яких застосовується ця стаття, як правопорушення, що можуть спричинити взаємну видачу.

(5) Видача здійснюється відповідно до умов, передбачених законодавством запитуваної Сторони або застосовуваними договорами про видачу, включаючи підстави, за якими запитувана Сторона може відмовити у видачі.

(6) При розгляді прохань, отриманих відповідно до цієї статті, запитувана Сторона може відмовитися від виконання таких прохань, якщо є вагомі підстави, що дозволять її судовим або іншим компетентним органам вважати, що їх виконання полегшить судове переслідування або покарання будь-якої особи на підставі її раси, віросповідання, громадянства або політичних переконань або завдасть шкоди за будь-якою з цих причин будь-якій особі, якої стосується це прохання.

(7) Стосовно правопорушень, до яких застосовується ця стаття, Сторони докладають зусиль до того, щоб прискорити процедуру видачі і спростити пов'язані з нею вимоги про подання доказів.

(8) З урахуванням положень свого національного законодавства і своїх договорів про видачу запитувана Сторона, переконавшись у тому, що обставини вимагають цього і мають невідкладний характер, і на прохання запитуючої Сторони може взяти під варту особу, видача якої запитується і яка знаходиться на її території, або вжити інші належні заходи для забезпечення її присутності у ході процедури видачі.

(9) Без шкоди для здійснення будь-якої кримінальної юрисдикції, встановленої згідно з її національним законодавством, Сторона, на території якої знаходиться гаданий правопорушник:

а) у випадку, якщо вона не видає його в зв'язку з правопорушенням, визнаним таким відповідно до пункту (1) статті 3, на підставах, зазначених у підпункті а) пункту (2) статті 4, передає справу своїм компетентним органам з метою кримінального переслідування, якщо із запитуючою Стороною не досягнуто угоди про інше;

б) у випадку, якщо вона не видає його в зв'язку з таким правопорушенням і встановила свою юрисдикцію стосовно цього правопорушення відповідно до підпункту б) пункту (2) статті 4, передає справу своїм компетентним органам з метою кримінального переслідування, якщо запитуюча Сторона не звертається з іншим проханням з метою збереження своєї законної юрисдикції.

(10) Якщо у видачі, що запитується з метою виконання вироку, відмовлено, оскільки особа, яка розшукується, є громадянином запитуваної Сторони, запитувана Сторона - якщо це припускає її законодавство і згідно з його положеннями по заяві запитуючої Сторони - розглядає питання про приведення до виконання вироку або частини вироку, що залишалася, який був винесений згідно із законодавством запитуючої Сторони.

(11) Сторони прагнуть укласти двосторонні і багатосторонні угоди з метою здійснення або підвищення ефективності видачі.

(12) Сторони можуть розглядати можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод спеціального або загального характеру щодо передачі осіб, засуджених до тюремного ув'язнення або інших видів позбавлення волі за правопорушення, до яких застосовується ця стаття, їх країнами з тим, щоб вони могли відбути строк покарання, що залишився, в цих країнах.

Стаття 7

Взаємна юридична допомога

(1) Сторони надають одна одній згідно з даною статтею найширшу взаємну юридичну допомогу в розслідуванні, кримінальному переслідуванні і судовому розгляді, що стосуються кримінального правопорушення, визнаного таким згідно з пунктом (1) статті 3.

(2) Взаємна юридична допомога, що надається згідно з даною статтею, може запитуватися з метою:

- a) збору доказів або показань;
- b) ознайомлення з матеріалами судового розгляду;
- c) проведення обшуків і арештів;
- d) обстеження предметів і місць;
- e) надання інформації і доказових предметів;
- f) надання оригіналів або завірених копій відповідних документів і матеріалів, включаючи банківські, фінансові, фірмові або комерційні документи;

g) визначення або виявлення доходів, власності, засобів або інших речей для доказових цілей.

(3) Сторони можуть надавати одна одній будь-які інші форми взаємної юридичної допомоги, які дозволяються національним законодавством запитуваної Сторони.

(4) Згідно з проханням Сторони полегшують або заохочують, наскільки це допускається їх національним законодавством і практикою, присутність або доступність осіб, включаючи осіб, які знаходяться під вартою, які згодні надавати допомогу в розслідуванні або брати участь у судовому розгляді.

(5) Сторона не повинна відмовлятися від надання юридичної допомоги згідно з цією статтею, посилаючись на банківську таємницю.

(6) Положення цієї статті не впливають на зобов'язання, які випливають з будь-яких інших двосторонніх або багатосторонніх договорів, що регулюють або будуть регулювати, повністю або частково, надання взаємної юридичної допомоги щодо кримінальних справ.

(7) Пункти (8) - (19) цієї статті застосовуються стосовно прохань, представлених на підставі цієї статті, якщо відповідні Сторони не пов'язані зобов'язаннями за яким-небудь договором про взаємну юридичну допомогу. Якщо ці Сторони пов'язані зобов'язаннями за таким договором, застосовуються відповідні положення такого договору, якщо Сторони не дійшли згоди про застосування замість нього пунктів (8) - (19) цієї статті.

(8) Сторони призначають орган або, у випадку необхідності, органи, які зобов'язані та уповноважені виконувати прохання про надання взаємної юридичної допомоги або перепроваджувати їх на виконання відповідним компетентним органам. Генеральному секретарю повідомляється про орган або органи, що призначаються з цією метою. Перепровадження прохань про надання взаємної юридичної допомоги і будь-яких повідомлень, які належать до них, здійснюється між призначеними Сторонами органами; це положення не завдає шкоди праву Сторони вимагати, щоб такі прохання і повідомлення спрямовувалися їй по дипломатичних каналах і, у випадку надзвичайних

обставин, по каналах Міжнародної організації кримінальної поліції, якщо це можливо.

(9) Прохання направляються в письмовій формі на мові, прийнятній для запитуваної Сторони. Генеральному секретарю повідомляється про мову або мови, прийнятні для кожної Сторони. В надзвичайних обставинах і у випадку погодження цього між Сторонами такі прохання можуть направлятися в усній формі, однак вони негайно підтверджуються в письмовій формі.

(10) У проханні про взаємну юридичну допомогу вказується:

- a) інформація про орган, який звернувся з проханням;
- b) суть питання і характеру розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду, до яких належать прохання, а також назва і функції органу, що здійснює таке розслідування, кримінальне переслідування або судовий розгляд;
- c) стисле викладення відповідних фактів, за винятком того, що стосується прохань з приводу ознайомлення із судовими документами;
- d) опис запитуваної допомоги і докладна інформація про будь-яку конкретну процедуру, яку бажає застосувати Сторона, що звертається з проханням;
- e) по можливості дані про особу, місцезнаходження і громадянство відповідної особи;
- f) мета збору доказів, інформації або вжиття заходів.

(11) Запитувана Сторона може запросити додаткову інформацію, якщо ця інформація є необхідною для виконання прохання згідно з її національним законодавством або якщо ця інформація може полегшити виконання такого прохання.

(12) Прохання виконується згідно з національним законодавством запитуваної Сторони і в тій мірі, в якій це не суперечить національному законодавству цієї Сторони, по можливості згідно з процедурами, що містяться в проханні.

(13) Запитуюча Сторона не передає і не використовує інформацію або докази, наведені запитуючою Стороною для проведення розслідувань, кримінального переслідування або судового розгляду, інших, ніж ті, які вказані в проханні, без попередньої згоди на це запитуваної Сторони.

(14) Запитуюча Сторона може зажадати, щоб запитувана Сторона зберігала конфіденційність наявності і суті прохання за винятком того, що необхідно для виконання самого прохання. Якщо запитувана Сторона не може виконати вимогу про конфіденційність, вона негайно інформує про це запитуючу Сторону.

(15) У взаємній юридичній допомозі може бути відмовлено:

а) якщо прохання не відповідає положенням цієї статті;

б) якщо запитувана Сторона вважає, що виконання прохання може завдати шкоди її суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим суттєвим інтересам;

с) якщо національне законодавство запитуваної Сторони забороняє її органам виконувати подане прохання щодо аналогічного правопорушення, якщо це правопорушення стало предметом розслідування, кримінального переслідування або розгляду згідно з їх власною юрисдикцією;

д) якщо вона суперечить положенням правової системи запитуваної Сторони, які стосуються виконання прохань про надання взаємної юридичної допомоги.

(16) Будь-яка відмова в наданні взаємної юридичної допомоги мотивується.

(17) Надання взаємної юридичної допомоги може бути відкладене запитуваною Стороною на тій підставі, що воно перешкоджає розслідуванню, яке ведеться, кримінальному переслідуванню або судовому розгляду. В такому випадку запитувана Сторона консультується із запитуючою Стороною для того, щоб визначити, чи можна надати допомогу в такі строки і на таких умовах, які запитувана Сторона вважає необхідними.

(18) Свідок, експерт або інша особа, яка погоджується давати показання в ході розгляду або надавати допомогу при проведенні розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду на території запитуючої Сторони, не зазнає кримінального переслідування, затримання, покарання або яких-небудь інших обмежень її особистої свободи на цій території в зв'язку з діями, порушеннями або засудженнями, які стосуються періоду до її відбуття з території запитуваної Сторони. Чинність такої гарантії особистої безпеки припиняється, якщо свідок, експерт або інша особа протягом п'ятнадцяти наступних днів або протягом будь-якого, погодженого між Сторонами періоду, починаючи з дати, коли вона була офіційно повідомлена, що її присутність більше не потрібна судовим органам, мала можливість залишити цю територію, проте добровільно залишилася на цій території або, покинувши її, повернулася назад за власним бажанням.

(19) Звичайні видатки по здійсненню прохання бере на себе запитувана Сторона, якщо відповідні Сторони не домовилися про інше. Якщо для здійснення прохання необхідні або будуть необхідні суттєві видатки або видатки екстраординарного характеру, Сторони проводять консультації з метою визначення строків і умов здійснення прохання, а також способу покриття цих видатків.

(20) Сторони розглядають, у міру необхідності, можливість укладання двосторонніх і багатосторонніх угод або домовленостей, які відповідали б меті цієї статті, зміцнювали її положення і забезпечували б її чинність на практиці.

Стаття 8

Передача матеріалів кримінального розгляду

Сторони розглядають можливість взаємної передачі матеріалів для кримінального переслідування правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, у випадках, коли вважається, що така передача

відповідає інтересам належного провадження правосуддя.

Стаття 9

Інші форми співробітництва і підготовка кадрів

(1) Сторони тісно співробітничать одна з одною, діючи відповідно до своїх національних правових і адміністративних систем, з метою підвищення ефективності правоохоронних заходів для припинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3. Вони, зокрема, на основі двосторонніх або багатосторонніх угод або домовленостей:

а) встановлюють і підтримують канали зв'язку між їхніми компетентними установами і службами з тим, щоб полегшити надійний і швидкий обмін інформацією, яка стосується всіх аспектів правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, включаючи, якщо відповідні Сторони визнають це доцільним, зв'язок з іншими видами злочинної діяльності;

б) співробітничать одна з одною в розслідуванні правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3 і що мають міжнародний характер, з метою виявлення:

i) особи, місцеперебування і діяльності осіб, які підозрюються в участі в правопорушеннях, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3;

(ii) переміщення доходів або власності, отриманих внаслідок вчинення таких правопорушень;

(iii) переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, речовин, внесених до Таблиці I і Таблиці II цієї Конвенції, і засобів, що використовуються або призначені для використання при вчиненні таких правопорушень;

с) створюють, у відповідних випадках і, якщо це не порушує законів країни, спільні групи, беручи до уваги необхідність забезпечення безпеки осіб і операцій, для здійснення положень цього пункту. Службові особи

будь-якої Сторони, що входять до складу таких груп, діють за санкцією відповідних органів Сторони, на території якої повинна проводитися дана операція; в усіх таких випадках зацікавлені Сторони забезпечують повне дотримання суверенітету Сторони, на території якої проводиться дана операція;

d) у відповідних випадках надають у необхідній кількості зразки речовин у дослідних або слідчих цілях;

e) сприяють ефективній координації між їхніми компетентними установами і службами й обміну співробітниками та іншими експертами, включаючи розміщення співробітників зв'язку.

(2) Кожна Сторона в необхідних межах здійснює, розробляє або вдосконалює конкретні програми підготовки персоналу правоохоронних та інших органів, у тому числі митних, які відповідають за припинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3. Такі програми, зокрема, стосуються наступного:

a) методів, що використовуються при виявленні і припиненні правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3;

b) маршрутів і засобів, що використовуються особами, які підозрюються в участі у правопорушеннях, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, зокрема, в державах транзиту, і відповідних контрзаходів;

c) спостереження за ввезенням і вивезенням наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II;

d) виявлення і спостереження за обігом доходів і власності, одержаних внаслідок вчинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, і наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, і засобів, які використовувалися або призначалися для використання при вчиненні таких правопорушень;

e) методів передачі, приховання або утаювання таких доходів, власності і засобів;

- f) збору доказів;
- g) методів контролю в зонах вільної торгівлі і вільних портах;
- h) сучасних правоохоронних методів.

(3) Сторони сприяють одна одній в плануванні і здійсненні програм досліджень і підготовки кадрів, покликаних забезпечити обмін спеціальними знаннями в галузях, указаних у пункті (2) цієї статті, і з цією метою використовують також, у відповідних випадках, регіональні й міжнародні конференції і семінари для сприяння співробітництву й обговоренню проблем, які становлять взаємний інтерес, включаючи особливі проблеми і потреби держав транзиту.

Стаття 10

Міжнародне співробітництво і допомога для держав транзиту

(1) Сторони співробітничать безпосередньо або через компетентні міжнародні або регіональні організації з метою надання допомоги і підтримки державам транзиту і, зокрема, в міру можливості країнам, що розвиваються, які потребують такої допомоги і підтримки, шляхом здійснення програм технічного співробітництва в припиненні незаконного обігу, а також шляхом вжиття інших пов'язаних з цим заходів.

(2) Сторони можуть взяти на себе зобов'язання надавати безпосередньо або через компетентні міжнародні або регіональні організації фінансову допомогу таким державам транзиту для розширення і зміцнення інфраструктури, необхідної для ефективного припинення і запобігання незаконному обігу.

(3) Сторони можуть укладати двосторонні або багатосторонні угоди або домовленості з метою підвищення ефективності міжнародного співробітництва на виконання цієї статті і можуть у цьому зв'язку брати до уваги фінансові домовленості.

Стаття 11

Контрольовані поставки

(1) Сторони, якщо це дозволяють основні принципи їх національних правових систем, вживають, у рамках своїх можливостей, необхідні заходи, які передбачають належне використання контрольованих поставок на міжнародному рівні на основі взаємоприйнятних угод або взаємних домовленостей з метою виявлення осіб, які беруть участь у правопорушеннях, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, та їх кримінального переслідування.

(2) Рішення про використання контрольованих поставок приймаються в кожному окремому випадку і можуть при необхідності враховувати фінансові домовленості й взаєморозуміння щодо здійснення юрисдикції, які досягнуті відповідними Сторонами.

(3) Незаконні партії, контрольовані поставки яких здійснюються згідно з досягнутими домовленостями, за згодою Сторін можуть бути перехоплені і залишені для подальшого перевезення із збереженням або вилученням чи повною або частковою заміною наркотичних засобів або психотропних речовин.

Стаття 12

Речовини, що часто використовуються при незаконному виготовленні наркотичних засобів або психотропних речовин

(1) Сторони вживають заходи, які вони вважають необхідними, для запобігання відпливу речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, що використовуються для незаконного виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин, і з цією метою співробітничать одна з одною.

(2) Якщо Сторони або Комітет володіють інформацією, яка, на їх думку, може вимагати включення якої-небудь речовини до Таблиці I або Таблиці II, вони повідомляють про це Генерального секретаря і надають йому інформацію на підтвердження вказаного повідомлення. Процедура, викладена в пунктах (2) - (7) цієї статті, застосовується також, якщо Сторона або Комітет володіють інформацією, що виправдовує

виключення якої-небудь речовини з Таблиці I або Таблиці II або перенесення речовини з одного переліку в інший.

(3) Генеральний секретар направляє таке повідомлення і будь-які відомості, які він вважає такими, що стосуються справи, Сторонам, Комісії і, якщо яка-небудь Сторона робить щодо цього повідомлення, Комітету. Сторони повідомляють Генерального секретаря про свої зауваження, що стосуються повідомлення, разом з усією додатковою інформацією, яка може допомогти Комітету в проведенні оцінки і Комісії у виробленні рішення.

(4) Якщо Комітет, зважаючи на масштаби, значення і різноманітність законного використання цієї речовини, а також можливість і легкість застосування альтернативних речовин як у законних цілях, так і для незаконного виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин, вважає, що:

а) речовина часто використовується при незаконному виготовленні наркотичних засобів або психотропних речовин;

б) обсяг і масштаби незаконного виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин створюють серйозні проблеми для здоров'я населення або соціальні проблеми, які дадуть підстави вжити заходи на міжнародному рівні, Комітет повідомляє Комісію про результати оцінки цієї речовини, враховуючи можливі наслідки включення цієї речовини до Таблиці I або Таблиці II для законного використання і незаконного виготовлення, а також рекомендації щодо заходів по контролю, якщо такі необхідні, в світлі результатів оцінки.

(5) Комісія, беручи до уваги зауваження, наведені Сторонами, і зауваження і рекомендації Комітету, оцінка якого має визначальне значення щодо наукових питань, а також належним чином враховуючи будь-які фактори, що стосуються даного питання, може більшістю голосів у дві третини її членів прийняти рішення про включення речовини до Таблиці I або Таблиці II.

(6) Про будь-яке рішення Комісії, яке прийняте згідно з цією статтею, Генеральний секретар повідомляє всі держави та інші організації, які є та які мають право стати Сторонами цієї Конвенції, і Комітет. Таке рішення повністю набирає чинності для кожної Сторони через сто вісімдесят днів після дати направлення такого повідомлення.

(7) а) Рішення Комісії, прийняті на підставі цієї статті, підлягають перегляду Радою на прохання будь-якої Сторони, з яким вона звернулася протягом ста вісімдесяти днів після дати повідомлення про це рішення. Прохання про перегляд направляється Генеральному секретарю разом з усією інформацією, яка стосується справи, на основі якої подається прохання про перегляд.

б) Генеральний секретар надсилає копії прохання про перегляд та інформацію, яка стосується справи, Комісії, Комітету і всім Сторонам, пропонуючи їм подати свої зауваження протягом дев'яноста днів. Усі одержані зауваження подаються Раді для розгляду.

с) Рада може затвердити або скасувати рішення Комісії. Повідомлення про рішення Ради направляється всім державам та іншим організаціям, які є Сторонами цієї Конвенції та які мають право стати такими, Комісії і Комітету.

(8) а) Без шкоди для загального характеру положень пункту (1) цієї статті і для положень Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року Сторони здійснюють такі заходи, які вони вважають необхідними, для контролю над виготовленням і розповсюдженням речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II цієї Конвенції.

б) З цією метою Сторони можуть:

(і) здійснювати контроль над усіма особами і підприємствами, які виробляють і розповсюджують такі речовини або беруть участь у такому виготовленні і розповсюдженні;

(ii) контролювати за допомогою ліцензій підприємства і приміщення, в яких таке виготовлення або розповсюдження може мати місце;

(iii) вимагати від ліцензіатів одержання дозволу на здійснення згаданих вище операцій;

(iv) не допускати зосередження в розпорядженні виготовлювачів і розповсюджувачів такої кількості цих речовин, яка перевищує кількість, необхідну для їх нормальної діяльності, з урахуванням існуючої кон'юнктури ринку.

(9) Щодо речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, кожна Сторона вживає наступні заходи:

а) створює і підтримує систему моніторингу міжнародної торгівлі речовинами, включеними до Таблиці I і Таблиці II, з метою сприяння виявленню підозрілих операцій. Використання таких систем моніторингу здійснюється в тісному співробітництві з виготовлювачами, імпортерами, експортерами, оптовими і роздрібними торговцями, які інформують компетентні органи про підозрілі замовлення та операції;

б) забезпечує вилучення будь-яких речовин, включених до Таблиці I або Таблиці II, якщо є переконливе свідчення того, що вони призначені для використання з метою незаконного виготовлення якого-небудь наркотичного засобу або психотропної речовини;

с) повідомляє по можливості в найкоротші строки компетентні національні органи і служби зацікавлених Сторін, якщо є підстави вважати, що імпорт, експорт або транзит якої-небудь речовини, включеної до Таблиці I або Таблиці II, здійснюються з метою незаконного виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин, інформуючи, зокрема, про засоби платежу або будь-які інші основні елементи, що стали основою для такого висновку;

д) вимагає, щоб імпортовані й експортовані речовини мали належні маркування і документацію. Комерційні документи, такі, як рахунки-

фактури, вантажні декларації, митні, транспортні та інші вантажні документи, повинні містити вказані в Таблиці I або Таблиці II назви речовин, що імпортуються або експортуються, зазначення кількості речовини, що імпортується або експортується, найменування та адресу імпортера, експортера і, за наявності, вантажоодержувача;

е) забезпечує, щоб документи, згадані в підпункті d) цього пункту, зберігалися протягом не менше двох років і могли надаватися компетентним національним органам для інспекції.

(10) а) На доповнення до положень пункту (9) і на прохання зацікавленої Сторони, направлене Генеральному секретарю, кожна Сторона, з території якої буде робитися експорт якої-небудь речовини, включеної до Таблиці I, забезпечує, щоб до здійснення такого експорту її компетентні органи надали компетентним органам країни-імпортера наступну інформацію:

(i) найменування та адресу експортера та імпортера і, якщо такий є, вантажоодержувача;

(ii) позначення речовини, включеної до Таблиці I;

(iii) кількість речовини, яка підлягає експорту;

(iv) гаданий пункт ввезення і передбачувану дату відправлення;

(v) будь-яку іншу інформацію, щодо якої Сторонами досягнуто взаємної домовленості.

б) Сторона може вживати більш суворі або жорсткі заходи контролю у порівнянні з тими, які передбачені в цьому пункті, якщо, на її думку, такі заходи доцільні або необхідні.

(11) Якщо одна Сторона надає інформацію іншій Стороні згідно з пунктами (9) і (10) цієї статті, то Сторона, що надає таку інформацію, може вимагати, щоб Сторона, яка її отримує, зберігала конфіденційність будь-якої торгової, ділової, комерційної або професійної таємниці або торгової операції.

(12) Кожна Сторона щорічно подає Комітету в передбаченій ним формі, у встановленому ним порядку і на наданих ним бланках наступну інформацію:

а) про обсяг вилучених речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, і, коли це відомо, про їх походження;

б) про будь-яку речовину, що не включена до Таблиці I або Таблиці II, яка, за наявними даними, використовувалася при незаконному виготовленні наркотичних засобів або психотропних речовин і яка, на думку Сторони, становить досить серйозну проблему, що заслуговує на увагу Комітету;

с) про види відтоку і засоби незаконного виготовлення.

(13) Комітет щорічно повідомляє Комісію про виконання цієї статті, і Комісія періодично проводить огляд адекватності та відповідності Таблиці I і Таблиці II.

(14) Положення цієї статті не застосовуються ні щодо фармацевтичних препаратів, ні щодо інших препаратів, які містять речовини, включені до Таблиці I або Таблиці II, але мають такий склад, що ці речовини не можуть бути легко використані або вилучені за допомогою наявних засобів.

Стаття 13

Матеріали та обладнання

Сторони вживають такі заходи, які вони вважають необхідними, з метою запобігання торгівлі матеріалами і обладнанням та їх відтоку для незаконного виробництва або виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин і з цією метою співробітничать одна з одною.

Стаття 14

Заходи по викорінюванню незаконного культивування наркотикомістких рослин і по ліквідації незаконного попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини

(1) Будь-які заходи, які застосовуються згідно з цією Конвенцією Сторонами, повинні бути не менш суворими, ніж положення, що стосуються викорінювання незаконного культивування рослин, які містять наркотичні і психотропні речовини, і ліквідації незаконного попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини, передбачені в Конвенції 1961 року, цій Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року.

(2) Кожна Сторона вживає належні заходи для запобігання незаконному культивуванню і для знищення рослин, що містять наркотичні або психотропні речовини, таких, як опійний мак, кокаїновий кущ і рослина каннабіс, які культивуються незаконно на її території. При вжитті цих заходів дотримуються основні права людини і належним чином враховуються традиційні форми законного використання таких рослин, коли є історичні факти, які підтверджують таке використання, а також інтереси захисту навколишнього середовища.

(3) а) Сторони можуть співробітничати з метою підвищення ефективності зусиль по викорінюванню незаконного культивування. Таке співробітництво може, зокрема, включати, коли це доцільно, допомогу по комплексному розвитку сільських районів, що забезпечує економічно ефективні альтернативи незаконному культивуванню. Для здійснення таких програм розвитку сільських районів слід враховувати такі чинники, як доступ на ринки, наявність ресурсів та існуючі соціально-економічні умови. Сторони можуть домовлятися про будь-які інші належні заходи співробітництва.

б) Сторони сприяють також обміну науковою і технічною інформацією і проведенню досліджень у галузі викорінювання незаконного культивування.

с) У тих випадках, коли Сторони мають спільні кордони, вони прагнуть до співробітництва при здійсненні програм по викорінюванню незаконного культивування в районах, які прилягають до таких кордонів.

(4) З метою зменшення страждань людей і ліквідації фінансових стимулів для незаконного обігу Сторони вживають належні заходи, спрямовані на ліквідацію або скорочення незаконного попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини. Ці заходи можуть спиратися, зокрема, на рекомендації Організації Об'єднаних Націй, спеціалізованих установ Організації Об'єднаних Націй, таких, як Всесвітня організація охорони здоров'я, та інших компетентних міжнародних організацій, а також Всеохоплюючий міждисциплінарний план, прийнятий Міжнародною конференцією по боротьбі зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом, яка відбулася в 1987 році, в тій мірі, в якій він стосується урядових і неурядових установ і діяльності приватних осіб і організацій у галузях профілактики наркоманії, лікування і відновлення працездатності наркоманів. Сторони можуть укладати двосторонні або багатосторонні угоди чи досягати домовленості, спрямованої на ліквідацію або зменшення попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини.

(5) Сторони можуть вживати також необхідні заходи для найшвидшого знищення або законного використання наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, на які було накладено арешт або які були конфісковані, і для забезпечення допустимості використання як доказу належним чином посвідченої необхідної кількості таких речовин.

Стаття 15

Комерційні перевізники

(1) Сторони вживають належні заходи для забезпечення того, щоб транспортні засоби, експлуатовані комерційними перевізниками, не використовувались при вчиненні правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3; такі заходи можуть включати спеціальні домовленості з комерційними перевізниками.

(2) Кожна Сторона зобов'язує комерційних перевізників вживати розумні застережні заходи з метою попередження використання їхніх транспортних засобів для вчинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3. Такі застережні заходи можуть включати:

а) якщо центральна контора комерційного перевізника розміщена на території Сторони:

- (i) навчання персоналу виявленню підозрілих вантажів або осіб;
- (ii) заохочення сумлінного ставлення персоналу до своїх обов'язків;

б) якщо комерційний перевізник діє в межах території Сторони:

- (i) завчасне подання вантажних декларацій, коли це можливо;
- (ii) використання надійних, що перевіряються в індивідуальному порядку, пломб на контейнерах;

(iii) оперативне повідомлення відповідних органів про всі підозрілі обставини, що можуть стосуватися правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3.

(3) Кожна Сторона прагне до забезпечення співробітництва між комерційними перевізниками і відповідними органами в пунктах в'їзду і виїзду та інших зонах митного контролю з метою недопущення несанкціонованого доступу до транспортних засобів і вантажу та здійснення відповідних заходів безпеки.

Стаття 16

Комерційні документи і маркування вантажів, що експортуються

(1) Кожна Сторона вимагає, щоб законно експортовані наркотичні засоби і психотропні речовини супроводжувались належними документами. На доповнення до вимог, які висуваються до документації згідно зі статтею 31 Конвенції 1961 року, статтею 31 цієї Конвенції з поправками і статтею 12 Конвенції 1971 року, в комерційних документах, таких, як рахунки-фактури, вантажні декларації, митні, транспортні та інші вантажні документи, повинні вказуватися наведені у відповідних Списках Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року

найменування наркотичних засобів і психотропних речовин, що експортуються, кількість експортованої речовини, назва та адреса експортера, імпортера і, за наявності, вантажоодержувача.

(2) Кожна Сторона вимагає, щоб експортовані партії наркотичних засобів і психотропних речовин не були неправильно марковані.

Стаття 17

Незаконний обіг на морі

(1) Сторони згідно з міжнародним морським правом співробітничать у максимально можливій мірі з метою запобігання незаконному обігу на морі.

(2) Сторона, яка має розумні підстави підозрювати, що судно, яке несе її прапор або не має прапора або розпізнавальних знаків, що вказують на його реєстрацію, бере участь у незаконному обігу, може запросити допомогу інших Сторін у попередженні його використання з цією метою. Сторони, до яких звертаються з подібним проханням, надають таку допомогу в межах наявних в їх розпорядженні засобів.

(3) Сторона, яка має розумні підстави підозрювати, що судно, здійснюючи свободу судноплавства згідно з міжнародним правом і несучи прапор або розпізнавальні знаки, які вказують на його реєстрацію іншою Стороною, бере участь у незаконному обігу, може повідомити про це державу прапора, запросити підтвердження реєстрації і, у випадку підтвердження, просити дозволу держави прапора вжити належних заходів щодо цього судна.

(4) Згідно з пунктом (3) або згідно з чинними договорами між ними, чи згідно з будь-якою угодою або домовленістю, досягнутими іншим чином між цими Сторонами, держава прапора може дозволити запитуючій державі, зокрема:

- а) висаджуватися на це судно;
- б) робити огляд цього судна;

с) у випадку виявлення доказів участі в незаконному обігу вживати належні заходи щодо цього судна, осіб і вантажу на борту.

(5) У випадку вжиття заходів на підставі цієї статті відповідні Сторони належним чином враховують необхідність не ставити під загрозу безпеку життя на морі, судна і вантажу, так само як і не завдавати шкоди комерційним інтересам, безпеці та іншим законним інтересам держави прапора або будь-якої іншої зацікавленої держави.

(6) Держава прапора може згідно зі своїми зобов'язаннями в пункті (1) цієї статті супроводити свій дозвіл умовами, які повинні бути взаємно погоджені між нею і запитуючою Стороною, включаючи умови, які стосуються відповідальності.

(7) Для цілей пунктів (3) і (4) Сторона негайно дає відповідь на отриманий від іншої Сторони запит для визначення того, чи має судно, що несе її прапор, право на це, а також відповідь на запити про відповідний дозвіл, що направляються на підставі пункту (3). Стаючи учасником цієї Конвенції, кожна Сторона призначає орган або, у випадку необхідності, органи, які повинні одержувати такі запити і відповідати на них. Повідомлення про таке призначення направляється через Генерального секретаря всім іншим Сторонам протягом одного місяця з моменту призначення.

(8) Сторона, яка застосувала будь-які дії згідно з цією статтею, негайно інформує відповідну державу прапора про результати цих дій.

(9) Сторони розглядають питання про укладання двосторонніх і регіональних угод або домовленостей з метою виконання положень цієї статті або підвищення їх ефективності.

(10) Заходи, що вживаються на підставі пункту (4) цієї статті, здійснюються тільки військовими кораблями або військовими літальними апаратами чи іншими кораблями або літальними апаратами, що мають чіткі зовнішні знаки, які дозволять розпізнати їх як такі, що перебувають на урядовій службі, та уповноважені для цієї мети.

(11) Будь-які дії, які застосовуються згідно з цією статтею, належним чином враховують необхідність не перешкоджати або не завдавати шкоди здійсненню прав і обов'язків, а також юрисдикції прибережних держав відповідно до міжнародного морського права.

Стаття 18

Зони вільної торгівлі та вільні порти

(1) З метою запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, у зонах вільної торгівлі та у вільних портах Сторони вживають не менш суворі заходи, ніж ті, що вживаються в інших частинах їх територій.

(2) Сторони прагнуть:

а) здійснювати в зонах вільної торгівлі та вільних портах контроль за рухом товарів і людей і з цією метою уповноважують компетентні національні органи робити огляд вантажів і суден, які відбувають і прибувають, включаючи прогулянкові і риболовецькі судна, а також літаки і сухопутні транспортні засоби, і у випадку необхідності робити огляд членів екіпажу і пасажирів, а також їхнього багажу;

б) створити і використати систему виявлення вантажів, підозрюваних у тому, що вони містять наркотичні засоби, психотропні речовини і речовини, включені до Таблиці I і Таблиці II, що ввозяться в зони вільної торгівлі та вільні порти або вивозяться з них;

с) створити і використати системи контролю в районах портових споруд, в аеропортах і в пунктах прикордонного контролю в цих районах.

Стаття 19

Використання поштових відправлень

(1) Згідно зі своїми зобов'язаннями за Конвенцією Всесвітнього поштового союзу і згідно з основними принципами своїх національних правових систем Сторони вживають заходи по запобіганню використанню поштових відправлень для незаконного обігу і з цією метою співробітничать одна з одною.

(2) Заходи, згадані в пункті (1) цієї статті, включають, зокрема:

а) скоординовані дії по відвертанню і запобіганню використанню поштових відправлень для незаконного обігу;

б) впровадження і використання уповноваженими працівниками правоохоронних органів методів і засобів розшуку і контролю, призначених для виявлення в пошті незаконних відправлень наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II;

с) законодавчі заходи, що дозволяють використовувати відповідні засоби з метою отримання доказів, необхідних для кримінального переслідування.

Стаття 20

Інформація, що подається Сторонами

(1) Сторони подають Комісії через Генерального секретаря інформацію про чинність цієї Конвенції на їхній території, і зокрема:

а) тексти законів і правил, прийнятих з метою забезпечення виконання цієї Конвенції;

б) докладну інформацію про справи, пов'язані з незаконним обігом, що підпадають під їхню юрисдикцію, які вони вважають важливими з огляду на виявлені нові тенденції, кількість, втягнуту в такий обіг, джерела отримання речовин або засобів, що використовувались особами, які займаються незаконним обігом.

(2) Сторони подають дану інформацію таким чином і в такі строки, як про це може просити Комісія.

Стаття 21

Функції Комісії

Комісія уповноважена розглядати всі питання, які стосуються цілей цієї Конвенції, і зокрема:

а) Комісія на основі інформації, поданої Сторонами згідно зі статтею 20, стежить за виконанням цієї Конвенції;

б) Комісія може вносити пропозиції і загальні рекомендації, що ґрунтуються на розгляді інформації, отриманої від Сторін;

с) Комісія може звертати увагу Комітету на будь-які питання, що можуть стосуватися функцій Комітету;

д) Комісія застосовує з будь-якого питання, направлено на її розгляд Комітетом згідно з пунктом (1) б) статті 22, такі заходи, які вона визнає доцільними;

е) Комісія згідно з процедурами, викладеними в статті 10, може вносити поправки до Таблиці I і Таблиці II;

ф) Комісія може звертати увагу держав, що не є Сторонами, на рішення і рекомендації, які вона приймає згідно з цією Конвенцією, з тим, щоб ці Сторони розглянули питання про можливість вжиття заходів відповідно до згаданої Конвенції.

Стаття 22

Функції Комітету

(1) Без шкоди для функцій Комітету на підставі статті 21 і без шкоди для функцій Комітету і Комісії на підставі Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року:

а) якщо на підставі розгляду інформації, поданої йому, Генеральному секретарю або Комісії, або інформації, переданої органами Організації Об'єднаних Націй, Комітет має підстави вважати, що мета цієї Конвенції в питаннях, що стосуються його компетенції, не здійснюється, Комітет може запропонувати Стороні або Сторонам подати йому будь-яку відповідну інформацію;

б) щодо статей 12, 13 і 16:

(і) після вжиття заходів на підставі підпункту а) цієї статті Комітет, якщо він визнає, що це необхідно зробити, може закликати відповідну Сторону вжити такі корективні заходи, які уявляються необхідними за даних обставин для здійснення положень статей 12, 13 і 16;

(ii) до вжиття заходів на підставі підпункту (iii) нижче Комітет розглядає як конфіденційні свої контакти з відповідною Стороною на підставі попередніх підпунктів;

(iii) якщо Комітету стає відомо, що відповідна Сторона не вжила корективних заходів, які їй пропонувалося вжити на підставі цього підпункту, він може звернути увагу Сторін, Ради і Комісії на дане питання. В будь-якій доповіді, опублікованій Комітетом на підставі цього підпункту, викладаються також думки відповідної Сторони, якщо остання просить про це.

(2) Будь-якій Стороні пропонується бути присутньою на засіданні Комітету, на якому на підставі цієї статті розглядається питання, що її безпосередньо цікавить.

(3) Якщо в якому-небудь випадку рішення Комітету, що приймається на підставі цієї статті, не є одностайним, думки меншості вказуються.

(4) Рішення Комітету на підставі цієї статті приймаються більшістю в дві третини голосів від усіх членів Комітету.

(5) При виконанні своїх функцій згідно з підпунктом (1) а) цієї статті Комітет забезпечує конфіденційність усієї інформації, яка може надійти в його розпорядження.

(6) Відповідальність Комітету на підставі цієї статті не поширюється на здійснення договорів або угод, укладених між Сторонами згідно з положеннями цієї Конвенції.

(7) Положення цієї статті не застосовуються щодо спорів між Сторонами, що підпадають під чинність положень статті 32.

стаття 23

Доповіді Комітету

(1) Комітет готує щорічну доповідь про свою роботу, яка містить аналіз наявної в його розпорядженні інформації та у відповідних випадках виклад роз'яснень, якщо такі були дані Сторонами або запитані

в них, разом з будь-якими зауваженнями і рекомендаціями, які Комітет побажає зробити. Комітет може готувати такі додаткові доповіді, які він вважає необхідними. Доповіді подаються Раді через Комісію, яка може зробити такі зауваження, які визнає доцільними.

(2) Доповіді Комітету надсилаються Сторонам і потім публікуються Генеральним секретарем. Сторони дозволяють їх необмежене розповсюдження.

Стаття 24

Застосування більш суворих заходів, ніж заходи, передбачені цією Конвенцією

Сторона може вживати більш строгі або суворі заходи, ніж ті, які передбачені цією Конвенцією, якщо, на її думку, такі заходи є доцільними або необхідними для запобігання або припинення незаконного обігу.

Стаття 25

Збереження прав і зобов'язань за попередніми договорами

Положення цієї Конвенції не зменшують будь-які права або зобов'язання, прийняті на себе Сторонами цієї Конвенції згідно з Конвенцією 1961 року, цією Конвенцією з поправками і Конвенцією 1971 року.

Стаття 26

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання у відділенні Організації Об'єднаних Націй у Відні з 20 грудня 1988 року до 28 лютого 1989 року, а після цієї дати в центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку до 20 грудня 1989 року:

а) усіма державами;

б) Намібією, представленою Радою Організації Об'єднаних Націй по Намібії;

с) регіональними організаціями економічної інтеграції, що володіють компетенцією щодо ведення переговорів, укладання застосування

міжнародних угод з питань, що предметом цієї Конвенції; посилення в рамках Конвенції на Сторони, держави або національні служби, застосовні до цих організацій в межах їх компетенції.

Стаття 27

Ратифікація, прийняття, схвалення або акт офіційного підтвердження

(1) Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами і Намібією, представленою Радою Організації Об'єднаних Націй по Намібії, і актам офіційного підтвердження регіональних організацій економічної інтеграції, згаданих у підпункті с) статті 26. Ратифікаційні грамоти і документи про прийняття або схвалення, а також документи, що стосуються актів офіційного підтвердження, здаються на зберігання Генеральному секретарю.

(2) У своїх документах про офіційне підтвердження регіональні організації економічної інтеграції заявляють про межі своєї компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією. Ці організації також інформують Генерального секретаря про будь-які зміни меж їх компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією.

Стаття 28

Приєднання

(1) Ця Конвенція залишається відкритою для приєднання будь-якої держави, Намібії, представленої Радою Організації Об'єднаних Націй по Намібії, і регіональних організацій економічної інтеграції, згаданих у підпункті с) статті 26. Приєднання здійснюється шляхом здачі на зберігання Генеральному секретарю документа про приєднання.

(2) У своїх документах про приєднання регіональні організації економічної інтеграції заявляють про межі своєї компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією. Ці організації також інформують Генерального секретаря про будь-які зміни меж їх компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією.

Стаття 29

Набуття чинності

(1) Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день з дати здачі на зберігання Генеральному секретарю двадцятої ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, схвалення або приєднання держав або Намібії, представленої Радою по Намібії.

(2) Для кожної держави або Намібії, представленої Радою по Намібії, що ратифікувала, прийняла, ухвалила цю Конвенцію або приєдналася до неї після здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення або приєднання, Конвенція набуває чинності на дев'яностий день з дати здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення або приєднання.

(3) Для кожної регіональної організації економічної інтеграції, згаданої в підпункті с) статті 26, яка здає на зберігання документ, що стосується акта офіційного підтвердження, або документ про приєднання, ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після такої здачі на зберігання або в дату набуття Конвенцією чинності згідно з пунктом (1) цієї статті в залежності від того, яка з цих дат є більш пізньою.

Стаття 30

Денонсація

(1) Будь-яка Сторона може денонсувати цю Конвенцію в будь-який час шляхом письмового повідомлення на ім'я Генерального секретаря.

(2) Така денонсація набуває чинності для даної Сторони через рік після одержання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 31

Поправки

(1) Будь-яка Сторона може запропонувати поправку до цієї Конвенції. Текст будь-якої такої поправки і підстави для неї повідомляються цією Стороною Генеральному секретарю, який повідомляє про неї інші Сторони та опитує їх, чи згодні вони із запропонованою поправкою. Якщо запропонована поправка, розіслана

таким чином, не була відхилена жодною із Сторін протягом двадцяти чотирьох місяців після її розсилання, вона вважається прийнятою і набирає чинності для будь-якої Сторони по закінченні дев'яноста днів після здачі на зберігання Генеральному секретарю документа, що виражає її згоду бути пов'язаною такою поправкою.

(2) Якщо ж запропонована поправка відхиляється будь-якою Стороною, Генеральний секретар консультується зі Сторонами і на прохання більшості повідомляє про це, як і будь-які зауваження, зроблені Сторонами, Раду, яка може прийняти рішення скликати конференцію згідно з пунктом (4) статті 62 Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010). Будь-яка поправка, прийнята на такій конференції, включається до Протоколу про поправку. Генеральний секретар особливо інформується про згоду бути пов'язаним таким Протоколом.

Стаття 32

Врегулювання спорів

(1) У випадку виникнення якого-небудь спору між двома або кількома Сторонами щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції Сторони консультуються між собою з метою врегулювання спору шляхом переговорів, розслідування, посередництва, примирення, арбітражу, звернення до регіональних органів, судового розгляду або іншими мирними засобами на їх вибір.

(2) Будь-який такий спір, який не може бути врегульований у порядку, запропонованому пунктом (1) цієї статті, на прохання будь-якої з держав, що є Сторонами в спорі, передається в Міжнародний Суд для прийняття рішення.

(3) Якщо будь-яка регіональна організація економічної інтеграції, згадана в підпункті с) статті 26, є однією зі Сторін у спорі, який не може бути врегульований у порядку, приписаному пунктом (1) цієї статті, то через будь-яку державу-члена Організації Об'єднаних Націй вона може звернутися в Раду з тим, щоб вона затребувала консультативний висновок Міжнародного

Суду згідно зі статтею 65 Статуту Суду (995_010), думка якого вважається вирішальною.

(4) Кожна держава при підписанні або ратифікації, прийнятті або схваленні цієї Конвенції або при приєднанні до неї або кожна регіональна організація економічної інтеграції при підписанні або здачі на зберігання акта офіційного підтвердження або приєднання можуть зробити заяву про те, що вони не вважають себе пов'язаними положеннями пунктів (2) і (3) цієї статті. Інші Сторони не пов'язані положеннями пунктів (2) і (3) щодо будь-якої Сторони, яка зробила таку заяву.

(5) Будь-яка Сторона, що зробила таку заяву згідно з пунктом (4) цієї статті, може в будь-який час зняти цю заяву шляхом повідомлення Генерального секретаря.

Стаття 33

Автентичні тексти

Англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти цієї Конвенції є однаково автентичними.

Стаття 34

Депозитарій

Депозитарієм цієї Конвенції є Генеральний секретар.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином уповноважені на те, підписали цю Конвенцію.

Здійснено у Відні в одному примірнику двадцятого грудня одна тисяча дев'ятсот вісімдесят восьмого року.

ГЛОСАРІЙ

Авторизація (Authorization): Надання офіційного дозволу компетентним органом на здійснення певних видів діяльності, пов'язаних з обігом прекурсорів або використанням висококонцентрованих кислот.

Адміністративна відповідальність (Administrative Responsibility): Вид юридичної відповідальності, що настає за адміністративні правопорушення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП), включаючи порушення правил обігу прекурсорів.

Аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин (Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Analogues): Заборонені речовини синтетичного або природного походження, структурно подібні до наркотичних засобів і психотропних речовин, щодо яких встановлено спеціальні заходи контролю.

Безпека хімічна (Chemical Safety): Комплекс заходів, спрямованих на запобігання шкідливому впливу хімічних речовин на здоров'я людини та навколишнє середовище під час їх виробництва, зберігання, транспортування, використання та утилізації.

Безпекові заходи (Safety Measures): Організаційні, технічні та санітарно-гігієнічні заходи, спрямовані на запобігання виникненню небезпечних ситуацій та мінімізацію їх наслідків при роботі з небезпечними речовинами, зокрема з висококонцентрованими кислотами.

Висококонцентровані кислоти (Highly Concentrated Acids): Кислоти з високим вмістом основної речовини, що характеризуються підвищеною корозійною активністю та становлять значну небезпеку при неправильному поводженні (наприклад, концентрована сірчана, азотна, хлористоводнева кислоти).

Виробництво прекурсорів (Precursors Production): Процес отримання прекурсорів шляхом хімічного синтезу, виділення з природних джерел або іншими методами.

Гармонізація законодавства (Harmonization of Legislation): Процес приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, норм та рекомендацій.

Державний контроль (State Control): Система заходів, що здійснюються уповноваженими державними органами з метою забезпечення дотримання законодавства у сфері обігу прекурсорів та безпеки при роботі з небезпечними хімічними речовинами.

Державний реєстр (State Register): Офіційний перелік суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом прекурсорів, або здійснюють операції з ними.

Ідентифікація прекурсорів (Precursors Identification): Процес встановлення назви, хімічної формули та інших характеристик прекурсорів.

Інвентаризація прекурсорів (Precursors Inventory): Періодична перевірка фактичної наявності прекурсорів на підприємстві та її відповідності даним обліку.

Класифікація прекурсорів (Precursors Classification): Розподіл прекурсорів на певні категорії залежно від їхнього значення у незаконному виробництві наркотичних засобів і психотропних речовин та відповідно до встановлених заходів контролю.

Контроль за обігом прекурсорів (Control over Precursors Circulation): Комплекс заходів, спрямованих на забезпечення законного обігу прекурсорів, запобігання їх потраплянню до незаконного обігу та нецільовому використанню.

Контрабанда прекурсорів (Precursors Smuggling): Незаконне переміщення прекурсорів через державний кордон України.

Кримінальна відповідальність (Criminal Responsibility): Вид юридичної відповідальності, що настає за вчинення злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України, включаючи злочини у сфері незаконного обігу прекурсорів.

Ліцензійна умова (License Condition): Обов'язкова вимога, встановлена ліцензуючим органом, яку повинен виконувати ліцензіат під час здійснення ліцензованої діяльності.

Ліцензування обігу прекурсорів (Licensing of Precursors Circulation): Процедура видачі уповноваженим державним органом дозволу (ліцензії) суб'єкту господарювання на право здійснення певних видів діяльності, пов'язаних з обігом прекурсорів.

Маркування прекурсорів (Precursors Marking): Нанесення на упаковку або тару з прекурсорами спеціальних позначень, що ідентифікують речовину та містять інформацію про її небезпечність.

Міжнародні стандарти (International Standards): Норми, правила та рекомендації, встановлені міжнародними організаціями та конвенціями у сфері контролю за обігом прекурсорів та безпеки хімічних речовин.

Нормативно-правове регулювання (Legal and Regulatory Framework): Сукупність законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, що встановлюють правила поведінки, права та обов'язки суб'єктів у певній сфері, зокрема у сфері обігу прекурсорів.

Незаконний обіг прекурсорів (Illegal Circulation of Precursors): Діяльність, пов'язана з придбанням, зберіганням, перевезенням, виробництвом, збутом, використанням прекурсорів з порушенням встановленого законодавством порядку.

Облік прекурсорів (Precursors Accounting): Система реєстрації та документування всіх операцій, пов'язаних з придбанням, зберіганням, використанням та відпуском прекурсорів.

Охорона праці (Labor Protection): Система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності¹ працівників у процесі трудової діяльності, зокрема при роботі з небезпечними хімічними речовинами.

Перевезення прекурсорів (Transportation of Precursors): Транспортування прекурсорів будь-яким видом транспорту.

Прекурсори (Precursors): Речовини, їх солі, ізомери та солі ізомерів, що використовуються під час виробництва, виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин та включені до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Правила безпеки (Safety Regulations): Нормативні акти, що встановлюють вимоги до безпечного ведення робіт, зокрема при роботі з хімічними речовинами.

Промислова безпека (Industrial Safety): Система заходів, спрямованих на запобігання аваріям та інцидентам на промислових об'єктах, а також на мінімізацію наслідків у разі їх виникнення, зокрема при роботі з небезпечними хімічними речовинами.

Реалізація (відпуск) прекурсорів (Precursors Sale (Dispensing)): Передача прекурсорів на платній або безоплатній основі іншим суб'єктам господарювання або фізичним особам.

Регулювання нормативно-правове (Regulatory Framework): Встановлення державою обов'язкових правил поведінки у певній сфері суспільних відносин за допомогою законодавчих та підзаконних актів.

Зберігання прекурсорів (Storage of Precursors): Розміщення прекурсорів у спеціально обладнаних приміщеннях або сховищах з дотриманням встановлених вимог безпеки та обліку.

Засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) (Personal Protective Equipment - PPE): Спеціальний одяг, взуття та інші засоби, призначені для захисту працівників від шкідливого впливу небезпечних і шкідливих виробничих факторів, зокрема при роботі з висококонцентрованими кислотами.

Утилізація прекурсорів (Precursors Disposal): Знищення або переробка прекурсорів, що стали непридатними для подальшого використання, з дотриманням вимог екологічної безпеки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі, нормативні документи

1. Вимоги до виготовлення нестерильних лікарських засобів в умовах аптеки [Електронний ресурс]: Настанова СТ–Н МОЗУ 42–4.5:2015. – Режим доступу: <https://bit.ly/3gpNk3u>
2. Вимоги до виготовлення стерильних та асептичних лікарських засобів в умовах аптек [Електронний ресурс]: Настанова СТ–Н МОЗУ 42–4.6:2015. – Режим доступу: <https://bit.ly/39O1GHv>
3. Про лікарські засоби: Закон України від 4квітня 1996року № 123/96 ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
4. Наказ ГО «Об'єднання організацій роботодавців медичної та мікробіологічної промисловості України» від 23.03.2023 р. № 02–23 «Професійний стандарт «Фармацевт»». Режим доступу: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/492–do_nakazu_02_23_profstandart_farmacevt.pdf
5. Про рекламу: Закон України від 3.07.96 № 279/96–ВР // Юридичні аспекти фармації: збірник нормативно–правових актів станом на 10 лютого 2001 року – Х.: Мегаполіс, 2001. – С. 267 –270.
6. Положення про Міністерство охорони здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
7. Перелік закладів охорони здоров'я: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.10.2002 № 385 із змінами – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
8. Довідник Кваліфікаційних характеристик професій працівників (Витяг): Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство праці та соціальної політики України // Випуск № 78. – Охорона здоров'я.
9. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення законодавства України щодо забезпечення якості лікарських засобів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України

26.10.2001 № 428 із змінами – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

10. Про затвердження умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України 05.10.2005 №308/519 із змінами – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

11. Про внесення зміни до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо встановлення обмежень для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності: Закон України від 04.07.2012 № 5036–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5036–17>

12. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>

13. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, наркотичних речовин і прекурсорів та зловживанням ними» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text>

14. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

15. Постанова Кабінету Міністрів від 06.04.2016 № 282 «Деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці І переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і

прекурсорів, включених до зазначеного переліку» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/282-2016-%D0%BF#Text>

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.1997 № 146 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на право ввезення на територію України, вивезення з території України або транзиту через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-97-%D0%BF#Text>

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 № 589 «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/589-2009-%D0%BF#Text>

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2013 № 333 «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2013-%D0%BF#Text>

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2008 № 140 «Про затвердження переліку обладнання, яке використовується для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та підлягає контролю» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/140-2008-%D0%BF#Text>

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2007 № 1203 «Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в препаратах» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1203-2007-%D0%BF#Text>

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1026 «Про затвердження Умов запобігання розкраданню рослин, включених до переліку

наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2008-%D0%BF#Text>

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 №1185 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з лікарських засобів та контролю за наркотиками» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2020-%D0%BF#Text>

23. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2015 № 494 «Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 26.08.2015 за № 1028/27473 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1028-15#Text>

24. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.04.2007 № 202 «Про затвердження переліків наркотичних (психотропних) комбінованих лікарських засобів, що містять малу кількість наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів, які підлягають контролю при ввезенні на митну територію України та вивезенні за її межі», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21.06.2007 за № 700/13967 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0700-07#Text>

25. Наказ МОЗ України від 15.06.2021 № 1203 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення уповноваженими посадовими особами Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та її територіальних органів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27.07.2021 за № 974/36596 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0974-21#Text>

26. Наказ МОЗ України від 22.01.2018 № 109 «Про затвердження уніфікованої форми акта за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання ліцензійних умов провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці І переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку, та форми розпорядчого документа», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07.02.2018 за №157/31609 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0157-18#Text>

27. Наказ МОЗ України від 27.03.2012 № 200 «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05.06.2012 за №889/21201 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0889-12#Text>

Основна

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» (Редакція від 19.02.2025, підстава - 1306-2024-п) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text>

Додаткова

1. Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збутом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів: методичні рекомендації / Міністерство внутрішніх справ України. — Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2013. — 112 с.

2. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III – IV рівнів акредитації / О.І. Тихонов, Т.Г. Ярних ; за ред. О.І. Тихонова. – Вид. 5-те, випр. та допов. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 535 с.

3. Методичні рекомендації щодо здійснення захисту в справах у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / Г. В. Токарев; заг. ред. В. І. Бояров. — Київ : Фенікс, 2012. — 64 с.

4. Методичні рекомендації: Обіг наркотичних лікарських засобів / В. В. Ковальчук. — 2018. — 48 с.

Інформаційні ресурси

1. Державний формуляр лікарських засобів. – Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України [Електронний ресурс] – Режим доступу:

2. <https://dec.gov.ua/materials/chinnij-vipusk-derzhavnogo-formulyara-likarskih-zasobiv/>

3. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

4. Компендіум OnLine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://compendium.com.ua/>

5. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua/>

6. Національний перелік основних лікарських засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://moz.gov.ua/uploads/0/3799-nasperelic_dodatok_web.pdf

7. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>

8. Щотижнева газета «Аптека» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/>

9. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>